

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nina Živec

**PRIMERI DOBRE PRAKSE V IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH
(V OKVIRU ESS)**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2007

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

**Nina Živec
Mentorica: doc. dr. Alojzija Židan**

**PRIMERI DOBRE PRAKSE V IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH
(V OKVIRU ESS)**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2007

PRIMERI DOBRE PRAKSE V IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH (V OKVIRU ESS)

Diplomska naloga obravnava Evropski socialni sklad (ESS), kot glavni vir financiranja Evropske unije, s pomočjo katerega naj bi države članice povečale vlaganje v človeške vire in s tem prispevale k izboljšanju in povečanju zaposlovanja ter posledično h konkurenčnosti in večji blaginji posamezne države.

V teoretičnem delu so opredeljeni pojmi kot so: zgodovinski pomen izobraževanja; zakonodaja, sistem in financiranje; programi in izvajalci izobraževanja odraslih. Predstavljen je tudi ESS ter druga prednostna naloga Enotnega programskega dokumenta.

V empiričnem delu je na osnovi podatkov pridobljenih s strani državnih institucij (letna, kvartalna poročila) ter na podlagi podatkov pridobljenih na medmrežju predstavljena raven uresničitve programa in napredka druge prednostne naloge. S pomočjo ankete sta predstavljena dva primera dobre prakse, na podlagi katerih so prikazane prednosti in ovire s katerimi se soočajo projekti, sofinancirani s sredstvi ESS.

Rezultati kažejo, da ESS in projekti spodbujajo vseživljenjsko učenje in prispevajo k vključevanju odraslih v izobraževanje. Prav tako informacijsko-komunikacijska tehnologija prispeva k izboljšanju dostopnosti in večjemu vključevanju odraslih v izobraževanje in s tem dviguje svoje učinke. Žal pa zaradi kratkega programskega obdobja (2004 - 2006), v katerem Slovenija prejema pomoč iz ESS, ne morem potrditi teze, da ESS prispeva k dvigu konkurenčnosti gospodarstva in povečanju zaposlovanja, ker uradnega podatka ni na voljo.

Ključne besede: izobraževanje, odrasli, ESS, EPD, IKT.

CASES OF GOOD PRACTICES IN ADULT LEARNING (IN SCOPE OF ESF)

This final thesis discusses European Social Fund (ESF) as a main source of the European Union financing. ESF helps member states of European Union to increase investment in human resources and consequently improve and enhance the employment level, leading to better market competition and higher welfare.

The first, theoretical part of the thesis, defines some of the basic terms: historical meaning of adult learning; legislation, system and financing; programs and implementation organizations. This part also presents ESF and the Second priority of Single Programming document.

The second, empirical part of the thesis, acquires data of Government institutions (year, quarter reports) and sources from internet. These data show the level of implementation of the program and progress of second priority. Empirical part also includes questionnaire that presents two cases of good practice, which show advantages and obstacles of projects co-founded with ESF.

The research indicates that ESF and projects stimulate lifelong learning and enlarge the participation of adults in education. Similarly, the information communication technology also contributes to better access and consequently improves its use.

Since the financial program started only two years ago, the official data, indicating the improvement of the competition and increase of the employment, are unfortunately not yet to be obtained.

Key words: education, adults, ESF, SPD, ICT.

KAZALO

1. UVOD.....	7
1.1 Opis problema	8
1.2 Namen in cilj.....	8
1.2.1 Namen raziskave	8
1.2.2 Cilj raziskave.....	8
1.3 Predpostavke	9
2. IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH.....	10
2.1 Zgodovinski pomen izobraževanja odraslih	10
2.2 Zakonodaja, sistem in financiranje izobraževanja odraslih	12
2.2.1 Zakonodaja in sistem izobraževanja odraslih.....	12
2.2.2 Financiranje izobraževanja odraslih.....	13
2.3 Programi izobraževanja odraslih	14
2.3.1 Formalno izobraževanje odraslih	14
2.3.2 Neformalno izobraževanje odraslih.....	15
2.4 Izvajalci izobraževanja odraslih	15
2.5 Metode in oblike izobraževanja odraslih	16
2.6 Slabosti in dobre strani izobraževanja odraslih v Sloveniji	19
3. STRUKTURNA POMOČ EVROPSKE SKUPNOSTI – EVROPSKI	
SOCIALNI SKLAD.....	22
3.1 Nastanek Evropskega socialnega sklada	22
3.2 Področja politik Evropskega socialnega sklada	23
3.3 Evropski socialni sklad v Sloveniji	24
3.3.1 Aktivnosti v okviru 2. prednostne naloge oz. Ukrepi, aktivnosti in programi, ki se bodo izvajali s pomočjo ESS	26
3.4 Pobuda skupnosti Equal	30
3.4.1 Equal v Sloveniji	31
4. RAVEN URESNIČITVE PROGRAMA IN NAPREDKA DRUGE	
PREDNOSTNE NALOGE	33
4.1 Ukrep 2.1 Razvoj in krepitev aktivnih politik trga dela	33
4.1.1 Finančno izvajanje.....	33
4.1.2 Napredek pri izvajanju ukrepa.....	34
4.1.3 Rezultati izvajanja končnega upravičenca.....	35
4.2 Ukrep 2.2 Pospeševanje socialnega vključevanja.....	36
4.2.1 Finančno izvajanje.....	36

4.2.2	Napredek pri izvajanju ukrepa.....	37
4.2.3	Rezultati izvajanja končnega upravičenca.....	37
4.3	Ukrep 2.3 Vseživljenjsko učenje	39
4.3.1	Finančno izvajanje.....	39
4.3.2	Napredek pri izvajanju ukrepa.....	40
4.3.3	Rezultati izvajanja končnega upravičenca.....	41
4.4	Ukrep 2.4. Spodbujanje podjetništva in prilagodljivost	42
4.4.1	Finančno izvajanje.....	42
4.4.2	Napredek pri izvajanju	42
4.4.3	Rezultati izvajanja končnega upravičenca.....	43
4.5	Realizacija izvajanj 2. prednostne naloge	44
5.	VPLIV INFORMACIJSKO - KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE.....	49
5.1	Naložbe in uporaba IKT v Sloveniji.....	50
5.1.1	Naložbe v IKT	50
5.1.2	Uporaba IKT v Sloveniji	51
5.2	E-izobraževanje odraslih v Sloveniji	53
5.2.1	Ponudniki oz. izvajalci programov e-izobraževanja.....	54
6.	PRIMER DOBRE PRAKSE (SLOVENIJA IN ŠVEDSKA).....	58
6.1	Primer dobre prakse v Sloveniji – »Znanje je moč«.....	58
6.2	Primer dobre prakse na Švedskem – »Salt«.....	59
6.3	Prednosti in ovire projektov Evropskega socialnega sklada	60
7.	UGOTOVITVE NALOGE IN SKLEPNI RAZMISLEK	63
8.	SENZNAM LITERATURE IN VIROV	65
8.1	Literatura.....	65
8.2	Viri:	68
9.	PRILOGI	70
9.1	Anketni vprašalnik A.....	70
9.2	Anketni vprašalnik B	72

SEZNAM TABEL IN GRAFOV:

Tabela 4.1.1.1: Pregled realizacije izvajanja glede na EPD 2004 - 2006 na ravni ukrepa 2.1	33
Tabela 4.1.2.1: Napredek na ravni posameznih kazalnikov, njihovo izhodiščno ter končno stanje	34
Tabela 4.2.1.1: Pregled realizacije izvajanja glede na EPD 2004 - 2006 na ravni ukrepa 2.2	36
Tabela 4.2.2.1: Napredek na ravni posameznih kazalnikov, njihovo izhodiščno ter končno stanje	37
Tabela 4.3.1.1: Pregled realizacije izvajanja glede na EPD 2004 - 2006 na ravni ukrepa 2.3	39
Tabela 4.3.2.1: Napredek na ravni posameznih kazalnikov, njihovo izhodiščno ter končno stanje	40
Tabela 4.4.1.1: Pregled realizacije izvajanja glede na EPD 2004 - 2006 na ravni ukrepa 2.4	42
Tabela 4.4.2.1: Napredek na ravni posameznih kazalnikov, njihovo izhodiščno ter končno stanje	43
Tabela 4.5.1: Pregled realizacije izvajanja glede na EPD 2004 - 2006 na ravni 2. prednostne naloge.....	45
Graf 5.1.2.1: Stopnja osnovnih računalniških znanj glede na starostne skupine – v %.....	52
Tabela 5.2.1.1: Ponudniki programov e-izobraževanja oz. izvajalci glede na vrsto ustanove	55
Tabela 5.2.1.2: Programi e-izobraževanja glede na vrsto programa	56

1. UVOD

V današnjem času, v dobi znanja in informacijske tehnologije, postaja vseživljenjsko učenje sestavni del sodobnega tehnološkega razvoja. Tovrstno izobraževanje je predmet vseh pomembnejših evropskih in nacionalnih usmeritev in dokumentov, ter predstavlja uveljavitev načina mišljenja o učenju skozi vse življenje – »od zibke do groba«.

Glavno vodilo Evropske unije je »postati najbolj konkurenčno in dinamično gospodarstvo na svetu, temelječe na znanju, sposobno trajne gospodarske rasti«. Nujni pogoj za večanje učinkovitosti sodobnih družb je pospešen razvoj človeških virov, pri katerem dobiva vse večjo vlogo vseživljenjsko učenje in v njegovem okviru izobraževanje odraslih.

Da bi Evropa dvignila ekonomsko moč gospodarstva skupaj z rastjo zaposlovanja potrebuje več ljudi, ki bodo zaposleni, ter njihovo kakovost na delovnem mestu. Kvalitetno delo predstavlja večjo produktivnost, dostop do zaposlitve in socialne vključenosti in tako predstavlja ključ za izpolnitev cilja Lizbonske strategije, ki je bil zastavljen leta 2000. Kvalitetno delo ne predstavlja samo zadovoljstva delavca, pač pa tudi varno zaposlitev, dostop do izobraževanja in večjih dosežkov organizacije, s tem pa posledično vpliva na boljšo gospodarsko rast. Nasprotno pa nezaposlenost, socialna izključenost in revščina predstavljajo slabo izobrazbo, slabo plačano in slabo kvalificirano delo ter tako ne prispevajo k gospodarski rasti države.

V povprečju Evropa drži dokaj visoko raven izobražene mladine, ki se od države do države razlikuje, vendar največji izziv na tem področju predstavljajo odrasli. Izobraževanje odraslih je ključno. Ker se prebivalstvo Evrope stara, potrebujemo vseživljenjsko učenje, če želimo ohraniti oziroma povečati zaposlovanje predvsem starejšega dela populacije.

Evropska unija zato velik del denarja namenja izobraževanju. Ta denar se črpa iz enega od strukturnih skladov, imenovanega Evropski socialni sklad. S pomočjo tega denarja naj bi države, ki jim je ponujena pomoč, dvignile izobrazbeno raven, tako mladine kot odraslih, s tem pa posledično prispevale k večji gospodarski rasti države.

1.1 Opis problema

Povečanje vlaganj v človeške vire postaja nujen predpogoj za prehod v na znanju temelječo družbo, za zmanjšanje sedanjih in bodočih neskladij na trgu delovne sile, za zagotavljanje pogojev za večjo kakovost življenj, večjo socialno pravičnost in družbeno povezanost.

»Slovenija ima dobro izobraženo in usposobljeno mlajšo generacijo, vendar v primerjavi z drugimi razvitimi državami beležimo zaostajanje v doseženi ravni izobraženosti. Prav tako visok delež odraslih ne dosega zadostne ravni funkcionalne pismenosti, ki zagotavlja vključevanje v družbo in mobilnost na trgu delovne sile. Izobraževalna ponudba ne sledi dovolj hitro novim zahtevam po sodobnih pristopih na področju usposabljanja aktivnega prebivalstva. Te pomanjkljivosti lahko privedejo do resnih težav v procesih ustvarjanja, prenosa in uporabe znanj pri krepitvi konkurenčnosti in krepitvi gospodarstva, pa tudi glede socialne kohezije Slovenije in njenih regij. Slovenija mora torej pospešiti posodabljanje izobraževalnih programov in programov usposabljanja na način, ki bo nudil kakovostne individualizirane možnosti za pridobivanje znanja, usposabljanja za delo, učenja za življenje, torej vseživljenjskega učenja.« (Izhodišča Ministrstva za šolstvo in šport k načrtu državnega razvojnega programa DRP 2007 - 2013 2005: 4)

1.2 Namen in cilj

1.2.1 Namen raziskave

Na področju izobraževanja se v zadnjem desetletju v Sloveniji dogajajo velike spremembe, k temu v zadnjih letih prispeva še vstop Slovenije v Evropsko unijo. Ker izobraževanje predstavlja ključ do uspeha, za dosego strateškega cilja, ki si ga je zadala Evropska unija in države članice z njo, sem se odločila da bo to tema moje diplomske naloge.

1.2.2 Cilj raziskave

Cilj diplomske naloge je prikazati položaj Slovenije v izobraževanju odraslih po vstopu v Evropsko unijo. Pri tem bo glavno vodilo Evropski socialni sklad, s pomočjo katerega se državam nudi pomoč za izboljšanje vlaganj v človeški kapital. Osredotočila sem se

na izobraževanje odraslih, saj predstavljajo glavni razlog zniževanja stopnje ravni izobraženosti države.

Na samem začetku diplomskega dela je predstavljeno zgodovinsko ozadje izobraževanja odraslih v Sloveniji, zakoni, programi in izvajalci, financiranje, metode in oblike izobraževanja ter položaj Slovenije pred vstopom v Evropsko unijo. V nadaljevanju je predstavljeno delovanje Evropskega socialnega sklada, programa pobude Equal ter Enotnega programskega dokumenta, ki je osnova držav članic za izvajanje dolgoročne razvojne politike ter dolgoročnega proračunskega načrtovanja. Podrobneje je opredeljena druga prednostna naloga, ki govori o politiki na področju človeških virov. Sledi analiza izvajanja uresničitve programa in napredka druge prednostne naloge. Predzadnje poglavje je namenjeno informacijsko-komunikacijski tehnologiji, katera pomembno prispeva h konkurenčnosti države in njene blaginje. Na koncu sta na podlagi anketnega vprašalnika predstavljena dva projekta dobrih praks.

1.3 Predpostavke

Evropski socialni sklad je glavni vir financiranja Evropske unije na področju zaposlovanja z glavnim ciljem izboljšanja in povečanja zaposlovanja. Projekti s področja izobraževanja odraslih, ki so sofinancirani s sredstvi Evropskega socialnega sklada, omogočajo ustrezno izobraženost in usposobljenost delavcev, s tem pa prispevajo k dvigu konkurenčnosti gospodarstva in posledično vplivajo na povečanje zaposlovanja.

V svoji nalogi bom na podlagi proučitve gradiv, tako literature kot empiričnih virov zagovarjala naslednji tezi:

- *Evropski socialni sklad in projekti, ki se izvajajo s pomočjo teh sredstev, dejansko spodbujajo vseživljenjsko učenje.*
- *Evropski socialni sklad prispeva k povečanju vključevanja odraslih v izobraževanje in usposabljanje in s tem prispeva k dvigu konkurenčnosti gospodarstva in povečanju zaposlovanja.*

2. IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Razvoj izobraževanja odraslih v Sloveniji je moč prikazati iz analiz in stanja razvojnih gibanj v izobraževanju odraslih pri nas in v razvitih deželah. Te analize kažejo precejšen razvojni zaostanek v primerjavi z razvitimi deželami. V preteklosti je bilo izobraževanje odraslih izključeno iz sistema javnega financiranja saj ni bilo sistemsko ustrezno urejeno. To se predvsem odraža v pomanjkanju infrastrukture in ustreznih informacijskih omrežij za namen izvajanja javne službe v izobraževanju odraslih, kar je sicer značilno za razvite evropske države. Dejstvo je, da so v zadnjih letih vidni premiki tudi na tem področju. Bolj opazni so v letih po pravnomočnem članstvu Slovenije v Evropski uniji, čeprav se pojavljajo že vse od časa predpriprav za njen vstop.

2.1 Zgodovinski pomen izobraževanja odraslih

Prve organizirane oblike izobraževanja odraslih v Sloveniji segajo podobno kot v mnogih drugih evropskih državah v devetnajsto stoletje. Leta 1905 je v Ljubljani pod vplivom Avstro-Ogrske nastalo prvo društvo "Akademija", katerega poslanstvo je bilo širjenje ljudskega izobraževanja.

V času do druge svetovne vojne se je razvilo nekaj institucij za izobraževanje odraslih (ljudske univerze, ljudska vseučilišča ali ljudske visoke šole), po njej se je izobraževanje odraslih razvijalo predvsem na podlagi potreb iz prakse. Ljudske univerze so v tem obdobju doživele velik razmah, saj je njihovo število v letu 1953 naraslo na 234, leta 1991 pa jih je bilo le še 44. (Ferjan 1999)

Obdobje med letom 1952 in letom 1960 lahko označimo kot obdobje relativnega razcveta izobraževanja odraslih v Sloveniji. V tem času so se razvili trije tipi izobraževalnih organizacij: šole za odrasle, delavske univerze in centri za izobraževanje delavcev v gospodarskih organizacijah. Ta institucionalna sestava je dobila zakonsko podlago leta 1958 s Splošnim zakonom o šolstvu.

Na razvoj poklicnega izobraževanja je v veliki meri vplivalo uvajanje izobraževalnih centrov v podjetjih. Zаметki organiziranega izobraževanja v podjetjih segajo v leto 1956, po letu 1957 pa začnejo v podjetjih nastajati prvi izobraževalni centri in službe.

Leta 1971 je s sprejetjem Zakona o delavskih univerzah, izobraževalnih centrih in ostalih organizacijah postalo izobraževanje odraslih integralni del izobraževalnega sistema. Ta zakon je uredil pogoje za delovanje organizacij za izobraževanje odraslih.

<http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?country=SI&language=VO>

Osemdeseta leta so bila predvsem v znamenju Zakona o usmerjenem izobraževanju (1980), ki je poenotil izobraževanje odraslih in srednješolsko izobraževanje, in tako izobraževanje odraslih "pošolal".

Po letu 1991 so velike družbene in politične spremembe privedle do demokratizacije in neodvisnosti Slovenije, kar se je pomembno odrazilo tudi na področju izobraževanja odraslih. Področje izobraževanja odraslih je bilo v nacionalnem strokovnem dokumentu umeščeno kot povsem enakovredno področje v sistem vzgoje in izobraževanja. Do pomembnih sprememb je prišlo na področjih upravljanja (Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport je imenoval enoto za izobraževanje odraslih, ki je kasneje prerasla v sektor za izobraževanje odraslih) in financiranja (Vlada Republike Slovenije je v svojem proračunu posebej določila sredstva za razvoj izobraževanja odraslih).

Na strokovni razvoj je pomembno vplivala ustanovitev Andragoškega centra Slovenije. Njegove glavne naloge so spodbujanje izobraževanja odraslih v Sloveniji, ustanovitev samostojnega študija andragogike na Filozofski fakulteti in ustanovitev Centra za poklicno izobraževanje, ki je osrednja slovenska institucija na področju razvoja poklicnega in strokovnega izobraževanja.

V tem času se je razširila tudi mreža organizacij za izobraževanje odraslih, saj so se pojavile mnoge zasebne izobraževalne organizacije, ki so popestrile izobraževalno ponudbo.

Leta 1996 je prišlo do pomembne spremembe na področju zakonodaje saj je Slovenija ponovno dobila poseben Zakon o izobraževanju odraslih.

2.2 Zakonodaja, sistem in financiranje izobraževanja odraslih

2.2.1 Zakonodaja in sistem izobraževanja odraslih

Izobraževanje odraslih je definirano v Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Zakonu o izobraževanju odraslih, Zakonu o osnovni šoli, Zakonu o gimnazijah, Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju in Zakonu o visokem šolstvu. (Jelenc 2000)

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja je krovni zakon na področju izobraževanja ter ureja tako izobraževanje otrok in mladine kot tudi izobraževanje odraslih. Na področju izobraževanja odraslih ureja predvsem: pogoje za opravljanje te dejavnosti, njegovo upravljanje in financiranje ter sestavine in postopek spreminjanja izobraževalnih programov za odrasle.

Zakon o izobraževanju odraslih ureja normativne podlage sistema izobraževanja odraslih v ožjem smislu (določa udeležence izobraževanja, izobraževalne programe, pogoje za izobraževanje odraslih, organizacijo izobraževalnega dela, evidenco in dokumentacijo) in posebnosti v sistemu njegovega upravljanja in financiranja (npr. letni program izobraževanja odraslih, financiranje iz javnih sredstev, razvojne in svetovalne organizacije...).

Zakoni o splošnem šolstvu: Zakon o osnovni šoli, Zakon o gimnazijah, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju in Zakon o visokem šolstvu, zajemajo tudi določila, ki urejajo izobraževanje odraslih na teh štirih izobraževalnih ravneh - izobraževanje odraslih se izvaja tako, da se izobraževanje prilagodi potrebam in možnostim odraslih.

Za razvoj in izvajanje izobraževanja odraslih so pomembni tudi:

- Zakon o delovnih razmerjih, ki določa pravico do izobraževanja zaposlenih,
- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki določa pravico do poklicne rehabilitacije delovnih invalidov,
- Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, ki ureja pravice brezposelnih do izobraževanja in usposabljanja.

Med zakoni, sprejetimi v zadnjem času, ki bodo imeli pomembne posledice za nadaljnji razvoj nadaljevalnega poklicnega izobraževanja, je Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah iz leta 2000. Zakon zagotavlja formalno podlago za pridobitev javno veljavne poklicne kvalifikacije tudi izven formalnega šolskega sistema s preverjanjem ter potrjevanjem znanj in spretnosti v certifikatnem sistemu. Njegov pomen je v tem, da omogoča dostop do javne listine o poklicni kvalifikaciji ne glede na poti pridobivanja znanj in spretnosti. Uzakonja ugotavljanje in potrjevanje predhodnega učenja in izkušenj.

(<http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?country=SI&language=VO>)

2.2.2 Financiranje izobraževanja odraslih

V izobraževanju odraslih srečujemo tri glavne financerje: delodajalce, posameznike in državo. Iz državnega proračuna se letno namenja 0,1% BDP za izobraževanje odraslih, kar je bistveno manjši delež kot v razvitejših državah. Primerljiv odstotek so imele med evropskimi državami predvsem manj razvite in gospodarsko šibke države.

Javna sredstva za izobraževanje odraslih razporeja ministrstvo, pristojno za izobraževanje na podlagi javnih razpisov; namenjena pa so predvsem financiranju ponudbe izobraževanja (razvoj novih izobraževalnih programov, delovanje javne mreže izobraževanja odraslih itd.).

Javna sredstva, posebej namenjena za izobraževanje brezposelnih v okviru Programa aktivne politike zaposlovanja, razporeja ministrstvo, pristojno za delo.

Naložbe delodajalcev v izobraževanje zaposlenih so v primerjavi z naložbami države v izobraževanje odraslih nekajkrat večje. Slabost se kaže v tem, da podjetja po večini vlagajo v že izobražene kadre, tiste manj izobražene, ki so potrebni izobraževanja pa ne izobražujejo.

Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo smo na področju izobraževanja pridobili še enega sofinancerja, t.i. Evropski socialni sklad (ESS). Aktivnosti, ki so financirane s strani ESS, morajo dobiti podporo tudi iz nacionalnih sredstev države članice. Tako je Slovenija v obdobju 2004 - 2006 za aktivnosti ESS namenila skupaj 24,4 milijarde SIT, od tega jih ESS prispeva 18,3 milijarde SIT, kar je 75% celotnih sredstev. (Karlo 2004)

2.3 Programi izobraževanja odraslih

2.3.1 Formalno izobraževanje odraslih

Mreža izobraževalnih programov, v katere se vključujejo odrasli, zajema programe formalnega in neformalnega izobraževanja. Formalno izobraževalni programi vodijo k pridobitvi izobrazbe, od osnovnošolske do univerzitetne.

Med tipične programe izobraževanja odraslih sodijo poklicno-tehnični programi, poklicni tečaji, mojstrski, delovodski in poslovodski izpiti. Medtem ko so poklicno tehnični programi in poklicni tečaji predvsem pripravljeni za mladino, so preostali tipično namenjeni odraslim. Odrasli se vključujejo tudi v programe začetnega poklicnega izobraževanja, izobražujejo se ali po programih za mladino ali po posebnih izobraževalnih programih za odrasle. Posebni programi za odrasle so programi specializacij in nekateri programi višješolskega poklicnega izobraževanja, le izjemoma pa tudi programi, ki vodijo k formalni poklicni/strokovni izobrazbi v začetnem poklicnem izobraževanju. Razvoj in sprejemanje programov za odrasle, ki dajejo javno veljavno izobrazbo, poteka po enaki proceduri kakor v začetnem mladinskem izobraževanju.

V kurikularni reformi so bila pripravljena posebna strokovna izhodišča za pripravo izobraževalnih programov za odrasle kakor tudi posebna izhodišča za pripravo programov poklicnega in strokovnega izobraževanja za odrasle. Temeljno načelo je, da so standardi znanj v izobraževanju mladine in odraslih za pridobitev istega naziva poklicne/strokovne izobrazbe primerljivi, medtem ko so konkretni učni cilji opredeljeni glede na predhodno znanje in izkušnje odraslih. Metode učenja in poučevanja ter organizacija izvedbe programa, se prilagajajo potrebam in posebnostim odraslih. Dodatno k tem izhodiščem je minister, pristojen za šolstvo izdal tudi posebna navodila o prilagajanju programov posebnostim in potrebam odraslih v fazi njihove izvedbe. Prilaganje izvedbenega kurikulumu je prepuščeno strokovnosti izvajalcev.

(<http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?country=SI&language=VO>)

Vsi javno veljavni programi temeljijo na poklicnih standardih, ki jih pripravijo pristojne zbornice in se sprejmejo po zakonsko določenem postopku.

2.3.2 Neformalno izobraževanje odraslih

Neformalno izobraževanje odraslih je tisto izobraževanje odraslih, ki ne prinese javno priznane stopnje izobrazbe ali usposobljenosti. V primerjavi s formalnim izobraževanjem je stopnja formaliziranosti manjša, vendar pa je pri njegovi izpeljavi pomembna organiziranost, načrtovanost ter strukturiranost. (Jelenc 2000)

Neformalne oblike izobraževanja in usposabljanja razvijajo izvajalci sami ali v sodelovanju z delodajalci ali drugimi porabniki. Zato v Sloveniji na področju neformalnega izobraževanja dosegamo večjo raznolikost v programski ponudbi in večjo prilagojenost te ponudbe značilnostim odraslih, kot na področju formalnega izobraževanja. Zaradi obsežnosti in raznovrstnosti neformalno izobraževanje težko klasificiramo, še posebno po vsebinah.

Kot primer novejših oblik neformalnega izobraževanja velja omeniti nekatere projekte, ki so se v zadnjih letih razvili na Andragoškem centru Slovenije in so se že uspeli uspešno integrirati v prakso izobraževanja odraslih (središča za samostojno učenje, študijski krožki – po vzoru Švedske!)

2.4 Izvajalci izobraževanja odraslih

Predpogoj za razvijanje vseh področij izobraževanja odraslih je prostorsko in vsebinsko razvejana mreža izvajalskih organizacij. V Sloveniji so na tem področju potrebe velike, zato je v prihodnje potrebno zagotoviti pogoje za nadaljnji razvoj in ustanavljanje javnih in drugih izobraževalnih institucij. Izvajalce in institucionalne nosilce izobraževanja odraslih v Sloveniji razdelimo na tri skupine.

(<http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?country=SI&language=VO>)

Prvo skupino predstavljajo organizacije za izobraževanje odraslih - organizacije, katerih temeljna dejavnost je izobraževanje odraslih. Primer tovrstnih organizacij so ljudske univerze (trenutno registriranih 43), izobraževalni centri v podjetjih, središča za samostojno učenje, zasebne izobraževalne organizacije za izobraževanje odraslih.

V drugo skupino sodijo organizacije za izobraževanje mladine in odraslih. To so vzgojno-izobraževalne organizacije šolskega sistema, ki pretežno izobražujejo mladino,

vendar poleg tega organizirajo tudi programe za odrasle. Tovrstno izobraževanja na podlagi koncesij izvajajo tudi nekatere zasebne izobraževalne organizacije.

Zelo široka in razvejana je tretja skupina organizacij, ki tudi izvajajo izobraževanje odraslih, in jih lahko opredelimo kot druge organizacije, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih, vendar njihova temeljna dejavnost ni izobraževanje odraslih. V tem primeru gre za organizacije, ki ob svoji glavni dejavnosti (ki ni izobraževalna) izvajajo tudi izobraževanje odraslih (predvsem neformalne oblike) kot pomembno sestavino svojega programa (npr. kulturne centre, organizacije za prosti čas, stanovske organizacije, organizacije za varstvo narav).

Med naštetimi izvajalci ima prva skupina, ki opravlja izobraževanje odraslih kot svojo temeljno dejavnost večji primanjkljaj v primerjavi z drugo in tretjo skupino. Za obogatitev slovenskega omrežja institucij za izobraževanje odraslih, v primerjavi s tujino, bi potrebovali še informacijsko in/ali svetovalno središče za izobraževanje odraslih in središče za odprto (dostopno) učenje. (Jelenc 2000)

2.5 Metode in oblike izobraževanja odraslih

Za kakovostno izobraževanje sta izrednega pomena poznavanje in ustrezna uporaba metod in oblik izobraževanja. V praksi se ta dva didaktična pojma pogosto zamenjuje. Opredeljevanje metod in njihovo klasificiranje se od avtorja do avtorja zelo razlikuje, enako velja tudi za oblike izobraževanja.

Kot navaja Jelenc, Matijevičevo definicijo metod in oblik izobraževanja je »oblika način organiziranosti izobraževanja ali učenja, metoda pa pot, način in prijem, ki omogoča izpeljavo izobraževalne naloge.« (Andragogija v Jelenc 1996: 68)

»Metodo vzgojnoizobraževalnega dela podrobneje določajo posamezne, vanjo vključene oblike. Tako se lahko metoda pojavlja v nekaj variantah glede na posamezne oblike, ki jo sestavljajo, in glede na uporabljena sredstva.« (Krajnc 1979: 104)

Kot rečeno, obstaja več klasifikacij učnih metod, najbolj grobo delitev je podal Lewis Elton leta 1977 in sicer (Elington v Jelenc 1996):

- Metoda množičnega izobraževanja odraslih predstavlja pretežno pasivne oblike izobraževanja, kjer ljudje poslušajo predavanje, gledajo video in filmske predstave, poslušajo diskusijo itd. Le redko so zajete aktivne metode oblik izobraževanja (npr. praktično delo, primerno za velike skupine). Gre predvsem za metode in oblike neformalnega izobraževanja (npr. izobraževalna dejavnost knjižnic, dnevni tisk...), ki danes pridobivajo na veljavi, kljub temu da je pojem izobraževanja odraslih še vedno zelo vezan na šolske oblike dela. Sem spadajo masovne komunikacije, kulturna dejavnost, informiranost ljudi..., ki spreminjajo togost izobraževalnih sistemov in s tem pozitivno vplivajo na večje udeleževanje odraslih v izobraževanje.
- Metoda individualnega izobraževanja odraslih lahko predstavlja neposreden stik učitelja samo z enim učencem; gre za medsebojen proces komunikacije med dvema osebama. V primerih posredne komunikacije govorimo o vodenem oziroma usmerjenem izobraževanju, kjer učenec prilagaja tempo učenja lastnim razmeram. K metodam individualnega izobraževanja, danes kot eno najpomembnejših metod štejemo izobraževanje na daljavo, saj omogoča večjo racionalizacijo porabljenega časa, materialnih sredstev in energije, vložene v učenje ter omogočajo posamezniku, da si sam narekuje tempo učenja, kar igra pomembno vlogo pri posameznikih, ki se danes odločajo za izobraževanje.
- Metoda skupinskega učenja izobraževanja odraslih je povezana s tradicionalno šolo, kjer se celotna organizacija deli na delo v razredih in je razporejena na posamezne časovne sekvence. Sem spadajo delo v majhnih skupinah, diskusije, seminarji, tutorstvo, igranje vlog, simulacije, skupinski projekti ipd. Delo v skupinah je tudi pri odraslih najbolj razširjeno in priznано ter študijsko najbolj obdelano. Učna skupina predstavlja pomemben socialni prostor za vsakega udeleženca, saj pospešuje njegovo motivacijo za izobraževanje.

Med najbolj značilne oblike andragoške prakse prištevamo (Kranjc 1979: 197):

- Seminarje; Skupinska oblika izobraževanja, ki je namenjena obravnavi določene ožje vsebine v krajšem času. Prevladujejo aktivne metode in delo v skupinah. Končno stanje se praviloma ne ugotavlja.
- Tečaje; Učna snov se praviloma podaja skupini oseb sistematično, izčrpno in po zahtevanem zaporedju ter je časovno strnjena (nekaj dni do nekaj tednov). Pogosto se ugotavlja končno znanje in se o tem izda potrdila ali spričevala.

- Konzultacije; Predstavlja obliko andragoškega dela, ki poteka kot medsebojno posvetovanje, pogovor, pojasnjevanje določenega problema ali odgovarjanje na postavljeno vprašanje. Primerna je za reševanje problema, ki se pojavi pri učenju ali izobraževanju.
- Mentorstvo; Oblika izobraževalnega dela, ki jo sestavlja več med seboj povezanih srečanj, s katerimi mentor vodi udeleženca do postavljenega cilja.
- Instrukcije; Gre za organizirano strokovno pomoč inštruktorja bodisi posamezniku ali skupini ljudi, ki si želijo pridobiti določeno znanje in spretnosti. Običajno se uporabljajo za razvijanje praktičnih dejavnosti.
- Učne ali študijske krožke; Je posebna oblika neformalnega izobraževanja, ki se oblikuje na osnovi medsebojne pomoči, potrebne za doseg določenega cilja. Študijski krožki so privlačni za negotove in manj samozavestne učence, saj zaradi enakopravnih odnosov, ki vladajo v krožku, pospešujejo ustvarjalno in aktivno učenje. Učni krožki so lahko tudi formalne socialne skupine, ustvarjene z namenom, da bi povečali uspešnost izobraževanja.
- Predavanja; Gre za obliko oziroma za nekatere avtorje metodo, kjer se prenaša znanje ene osebe (predavatelja) drugim v tradicionalni obliki. Je najbolj razširjena oblika izobraževanja.

Zgoraj obravnavane metode se pojavljajo v vseh naštetih oblikah dela, le da so uporabljene nekoliko drugače in v različnih kombinacijah. Pri tem se uporabljajo različni učni pripomočki, ki ravno tako pomembno prispevajo h kakovostnemu učenju. Mednje sodijo prosojnice, table, stenske slike, plakati, zemljevidi, diapozitivi, računalniška slika, videoprojeksija ipd.

Za izobraževanje odraslih lahko izberemo katerokoli metodo, vendar je potrebno izbrati ustrezno vsebino in se prilagajati željam in potrebam učne skupine ali posameznika, ki ga učimo. Najbolj tradicionalna metoda učenja je skupinska metoda učenja, ki je značilna tako za izobraževanje mladine kot tudi za izobraževanje odraslih. Vendar pa z novimi tehnologijami in množičnimi mediji v ospredje prihajata tudi metoda individualnega in množičnega izobraževanja.

Velik pomen se danes pripisuje študiju na daljavo, ki predstavlja eno od metod individualnega učenja. Študij na daljavo je oblika izobraževanja, za katero je značilno,

da sta učenec in učitelj ločena, izobraževalni proces poteka preko različnih medijev in omogoča možnost dvosmernega komuniciranja. Ta študij ponuja veliko prednosti v primerjavi s tradicionalnim načinom študija, kamor se šteje svoboda časa, kraja študija, večje možnosti izobraževanja, predvsem pa prispeva k večjemu številu izobraženih v neki državi, saj je potrebno veliko manj učiteljev kot pri tradicionalnih oblikah izobraževanja. Študij na daljavo, kot moderen način študija, se je izkazal kot učinkovit način za povečanje dostopa do izobraževanja in to predvsem odraslih, ki zaradi svojih obveznosti lahko sami določajo kdaj in kako se bodo izobraževali.

V Sloveniji je ta tip študija še v povojih in še ne predstavlja popolne ločitve od tradicionalnega študija. V študij se lahko vpisuje enkrat letno, tako kot to velja za tradicionalne načine izobraževanja, ni velike izbire programov med katerimi se lahko izobraževalci odločajo, preverjanje znanja v večini primerov poteka na instituciji v učilnicah in ne npr. doma preko računalnikov, kot je to mogoče v nekaterih Evropskih državah. Zato je potrebno spodbuditi zanimanje za tak način študija in vlagati vanj, saj predstavlja učinkovit in hitrejši način zviševanja izobraženosti starejšega dela populacije.

2.6 Slabosti in dobre strani izobraževanja odraslih v Sloveniji

Na področju izobraževanja odraslih v Sloveniji je moč zaznati pozitivne razvojne premike tako pri oblikovanju politike kakor tudi v obsegu in kvaliteti ponudbe in povpraševanja, vendar pa se Slovenija sooča še s številnimi zaostanki na tem področju.

V Sloveniji je po podatkih popisa prebivalstva v letu 2002 znašal delež odraslih prebivalcev, starih med 25 in 64 let, s končano nižjo poklicno izobrazbo ali več 75,9%, kar nas uvršča nad večino držav OECD¹. Kljub temu, da smo v odnosu do povprečja EU v vseh razredih starosti boljši od doseženega povprečja v Uniji velja opozoriti, da so slaba povprečja EU predvsem posledica visokih deležev ljudi brez srednje izobrazbe v Španiji, na Portugalskem, v Italiji, Belgiji in v Grčiji.

(http://ec.europa.eu/employment_social/employment_strategy/nap_2004/nap2004sl_sl.pdf)

¹ Pri večini primerjav Slovenije z drugimi državami moramo upoštevati, da podatki niso v celoti primerljivi med seboj. Metodologije, s katerimi spremljamo podatke pri nas in v državah, s katerimi se primerjamo, se namreč razlikujejo, prav tako nimamo v celoti usklajene terminologije.

Problem Slovenije v tem segmentu izobrazbe predstavljajo kategorije prebivalk in prebivalcev, ki so starejši od 40 let. Tu delež ljudi brez končane srednje izobrazbe preseže 30%. Slovenija ima ob tem probleme tudi s tistim delom prebivalstva, ki ima sicer izobrazbo, ki je višja od osnovne, nima pa štiriletne srednje izobrazbe, ki je dejansko tista stopnja pri kateri lahko govorimo o gibljivosti, ki vodi v večjo stopnjo zaposljivosti.

Za državami OECD in najrazvitejšimi državami EU Slovenija zaostaja tudi pri pisnih spretnostih odraslega prebivalstva, po stopnji udeležbe odraslih prebivalk in prebivalcev v izobraževanju ter kot že rečeno po obsegu javnih sredstev za izobraževanje.

Dodatno slabost v Sloveniji predstavlja slabo razvita izobraževalna infrastruktura izobraževanja odraslih. Razmestitev organizacij za izobraževanje odraslih ter izobraževalnih programov in dejavnosti za odrasle je še vedno neenakomerna. Največji delež izvajalcev, programov in dejavnosti je v razvitih regijah, zlasti v ljubljanski regiji, najmanjši pa v manj razvitih regijah, zlasti v pomurski in severno-primorski. Prav tako še nimamo razvitih različnih tipov izobraževalnih organizacij za odrasle, kot npr. informacijsko in/ali svetovalno središče za izobraževanje odraslih.

Tudi ponudba izobraževalnih programov še vedno ni dovolj razvita. Predvsem je premalo izobraževalne ponudbe za slabše izobražene, kot tudi ustreznih spodbud za njihovo vključevanje v izobraževanje. Nasploh je značilno, da je bila večina dosedanjih spodbud namenjena boljše izobraženim in mlajši populaciji, ali pa so bile opredeljene tako, da so jih ti lažje prepoznali in uveljavili.

V Sloveniji v primerjavi z nekaterimi drugimi razvitejšimi državami zaostajamo tudi pri razvoju in uveljavljanju sodobnih oblik, metod in tehnik učenja odraslih, kot so samostojno učenje ter izobraževanje na daljavo. V Sloveniji je na primer razvitih le nekaj programov za učenje na daljavo (npr. poslovni sekretar – formalno izobraževanje, tuji jeziki - neformalno izobraževanje).

Kljub temu, da je v Sloveniji izobraževanje in usposabljanje kar dobro prilagojeno potrebam odraslih, pa pri načrtovanju in izpeljevanju izobraževalnih programov še vedno prevladuje uporaba tradicionalnih, pedagoško-didaktičnih in šolsko

institucionalnih shem, premajhna gibljivost in prehodnost, nerazvitost pogojev za izkušensko učenje ter alternativnih modelov učenja in poučevanja.

Med večjimi slabostmi je tudi majhno število strokovnih delavcev, ki se profesionalno ukvarjajo z izobraževanjem odraslih. Na tem področju prevladuje občasno delo in delo s skrajšanim delovnim časom.

Izobraževanje odraslih je ob vključitvi Slovenije v Evropsko unijo pred novimi izzivi. Tudi naša država bo morala prispevati svoj delež k uresničevanju lizbonskega cilja, po katerem bi morala Evropa postati »najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju zasnovano gospodarstvo na svetu, sposobno trajne gospodarske rasti, z več in boljšimi delovnimi mesti ter večjo socialno kohezijo.« Ta medsebojna odvisnost znanja in konkurenčnosti je prepoznana tudi v Državnem razvojnem programu 2001 - 2006, ki za Slovenijo opredeljuje razvojno vizijo: »Slovenija - na znanju temelječa družba z mednarodno konkurenčno ekonomijo ter trajnim, regionalno uravnoveženim razvojem.«

3. STRUKTURNA POMOČ EVROPSKE SKUPNOSTI – EVROPSKI SOCIALNI SKLAD

V strukturne sklade, ki so osnovni finančni mehanizmi razvojne politike Evropske unije (EU) za zmanjševanje razlik med posameznimi regijami, je med drugim vključen tudi Evropski socialni sklad. Evropski socialni sklad (ESS) je najpomembnejši finančni instrument za spodbujanje zaposlovanja in razvoja človeških virov v vseh državah unije. Predstavlja učinkovit in prilagodljiv odziv na hitre spremembe, ki jih doživlja trg dela.

Poleg ESS, strukturne sklade tvorijo še Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad ter Finančni instrument za usmerjanje ribištva. Skupaj predstavljajo tretjino celotnega proračuna Evropske unije. Posebni sklad je kohezijski sklad. S pomočjo strukturnih skladov in kohezijskega sklada se želi doseči skupni cilj unije: popraviti neravnovesje, ki obstaja med bogatejšimi in manj razvitimi evropskimi regijami, da bi dosegli gospodarsko in socialno kohezijo v vsej Evropski uniji. (Evropski socialni sklad 2000)

3.1 Nastanek Evropskega socialnega sklada

Med strukturnimi skladi EU ima ESS najdaljšo tradicijo. Zasnovan je bil leta 1957 na podlagi 123. člena Rimske pogodbe z namenom pospeševanja zaposlovanja in delovne mobilnosti zaposlenih. Leta 1971 je doživel prvo spremembo, vendar kljub usmeritvam programov predvsem v financiranje poklicnega usposabljanja niso našli odgovora na naraščajočo brezposelnost med mladimi, zato je 1977 doživel ponovne spremembe. Boj proti brezposelnosti mladih je bil neuspešen, zato se je leta 1984 uveljavil nov sistem, ki je zahteval, da se 75% vseh sredstev ESS namenja tej problematiki. (Klužer v Wostner 2005)

Korenite spremembe so se zgodile v letu 1988, ko so aktivnosti strukturnih skladov postale med seboj bolj usklajene in pritegnile k sodelovanju tudi Evropsko investicijsko banko. Na novo so bile definirane naloge posameznih skladov in njihovo sodelovanje. Povečan je bil obseg aktivnosti, ki jih sofinancira ESS. Večja pozornost se je namenjala tesnejšim povezavam na področjih izobraževanja, usposabljanja in trga dela. Sprejem Enotne evropske listine je bil osnova za veliko reformo strukturnih skladov, katere ureditev z določenimi popravki velja še danes.

Nov pregled doseženih učinkov strukturnih skladov se je osredotočil na naraščajočo brezposelnost in širjenje ekonomske in socialne kohezije. Svet EU se je odločil povečati proračun strukturnih skladov - skoraj dvojno povečanje za obdobje 1994 - 1999. Od skupne vsote 157 milijard evrov za strukturne sklade je bilo namenjenih 47 milijard evrov (cca. 30%) za različne programe, ki jih financira Evropski socialni sklad. Regijam, ki niso sodile med najmanj razvite, se je procent sredstev iz ESS zmanjšal na 10%. Komisija je julija 1997 predložila dokument »Agenda 2000« - »Okrepljena in razširjena Unija« v katerem je poenostavila postopke in povečala koncentracijo ukrepov za programsko obdobje 2000 - 2006 in se pripravila na vstop novih članic v EU. (Klužer v Wostner 2005)

3.2 Področja politik Evropskega socialnega sklada

Evropski socialni sklad lahko deluje na področjih, ki so podrobneje opredeljena v 3. členu Uredbe ESF 1784/1999. Aktivnosti so razdeljene glede na upravičence oziroma končne prejemnike in sicer gre lahko za aktivnosti, ki po eni strani podpirajo in pomagajo posameznikom, na drugi pa podpirajo razvoj struktur in sistemov. (Klužer v Wostner 2005: 44)

ESS podpira in dopolnjuje tiste aktivnosti držav članic, katerih cilj je razvoj trga dela in človeških virov. Pet prednostnih področij, ki jih v programskem obdobju 2000 - 2006 sofinancira Evropski socialni sklad, z namenom podpirati in dopolnjevati dejavnosti držav članic so

(http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/esf_zlozenka.pdf):

- razvoj in spodbujanje aktivnih politik trga dela za boj proti brezposelnosti in za njeno preprečevanje,
- spodbujanje enakih možnosti dostopa na trg dela za vse, s posebnim poudarkom na osebah, ki jim grozi socialna izključenost,
- spodbujanje in izboljšanje usposabljanja, izobraževanja in svetovanja v okviru politike vseživljenjskega učenja,
- razvoj podjetništva in pogojev za odpiranje novih delovnih mest,
- izboljšanje dostopa in udeležbe žensk na trgu dela ter zmanjševanje segregacij glede na spol na trgu dela.

ESS v okviru teh področij upošteva še naslednje cilje (t.i. horizontalne prednostne naloge):

- spodbujanje lokalnih pobud za zaposlovanje,
- socialna razsežnost in zaposlovalni vidik informacijske družbe,
- enake možnosti žensk in moških v smislu uveljavljanja načela enakih možnosti,
- spodbujanje trajnostnega razvoja.

3.3 Evropski socialni sklad v Sloveniji

V Sloveniji so ukrepi in prioritete ESS opredeljeni v Državnem razvojnem programu 2000 - 2006, Enotnem programskem dokumentu 2004 - 2006 in Programskem dopolnilu za leti 2004 - 2006. Podrobneje so ukrepi opisani v Enotnem programskem dokumentu (EPD), ki predstavlja za državo članico dokument, s katerim predstavi strategijo razvoja države in je osnova za izvajanje dolgoročne razvojne politike ter dolgoročnega proračunskega načrtovanja. Poleg strategije, ki jo vsebuje EPD, so v njem opredeljene tudi prednostne naloge za delovanje skladov in države članice, posebni cilji, prispevki posameznih skladov in drugih finančnih virov. Za povezave med ukrepi in prioritetami skrbita še Nacionalni program razvoja trga dela do leta 2006 in t.i. Nacionalni akcijski program zaposlovanja. (Klužer v Wostner 2005)

Podpora strukturnih skladov, ki jo ima EPD, pomeni eno od ključnih orodij politike za spodbujanje strateških razvojnih ciljev. EPD ima status mednarodne pogodbe.

ESS v Sloveniji sofinancira ukrepe in aktivnosti 2. prednostne naloge Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije 2004 - 2006 »Znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje«. Ukrepi 2. prednostne naloge, spodbujajo aktivno politiko zaposlovanja z namenom povečevanja zaposljivosti in zmanjševanja brezposelnosti. »Njen cilj je torej z vlaganji v znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje povečati število kakovostnih delovnih mest, zmanjšati obseg brezposelnosti, spodbujati socialno vključevanje skupin s posebnimi potrebami, spodbujati vseživljenjsko učenje z višjo kakovostjo in lažjo dostopnostjo izobraževanja in usposabljanja za življenje in delo ter zvišati raven prilagodljivosti delavcev.« (Rojc 2004: 41)

2. prednostna naloga sledi osrednjim ciljem EPD. Kot celota predstavlja tudi logično nadgradnjo aktivnosti 1. prednostne naloge, saj bodisi preko vlaganja v ljudi bodisi

posredno prek izgradnje sistemov in struktur, ki bodo omogočila povečano vlaganje v ljudi in razvoj človeških virov, zagotavlja izobraženo, usposobljeno in motivirano delovno silo za delovna mesta razvijajočega se gospodarstva. (Predlog izvajanja (izvedbene strukture) 2. prednostne naloge Enotnega programskega dokumenta 2004 - 2006 »Znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje« 2004)

Aktivnosti v okviru druge prednostne naloge potekajo v okviru štirih ukrepov, ki se financirajo iz ESS (Jerina 2004: 10):

- razvoj in krepitev aktivnih politik trga dela,
- pospeševanje socialnega vključevanja,
- vseživljenjsko učenje,
- spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti.

Zaradi prepletanja in dopolnjevanja vsebin v celotni prednostni nalogi je bilo težko postaviti jasne meje med samimi ukrepi. Temeljna usmeritev je temeljila na komplementarnosti in osredotočenosti ukrepov, med katerimi sta se ukrepa »Krepitev in spodbujanje aktivnih politik trga dela« ter »Pospeševanje socialnega vključevanja« osredotočila na brezposelne osebe in na pomoč le-tem na poti do zaposlitve. Ukrep »Vseživljenjsko učenje« je usmerjen v aktivnosti, kot so ponudba programov, programi in ukrepi za preprečevanje osipništva, širjenje mreže regionalnih/lokalnih mrež v podporo odpiranju v okolje. V izboljšanje prilagodljivosti zaposlenih in podjetij ter v odpiranju novih delavnih mest pa je usmerjen četrti ukrep »spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti«. (Predlog izvajanja (izvedbene strukture) 2. prednostne naloge Enotnega programskega dokumenta 2004 - 2006 »Znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje« 2004)

Znotraj teh področji delovanja je potrebno upoštevati tudi horizontalne prednostne naloge, ki svoje cilje dosegajo v okviru celotnega programa EPD-ja. Ta področja so:

- enake možnosti,
- trajnostni razvoj,
- informacijska družba.

3.3.1 Aktivnosti v okviru 2. prednostne naloge oz. Ukrepi, aktivnosti in programi, ki se bodo izvajali s pomočjo ESS

V nadaljevanju bom podrobneje opredelila ukrepe druge prednostne naloge za celotno programsko obdobje 2004 - 2006. Pri tem je potrebno opozoriti, da se za ukrepe (2.1, 2.2 in 2.4) natančni postopki, merila ter aktivnosti lahko tekom programskega obdobja spremenijo, ker so v osnovi opredeljeni le za prvo leto (2004).

Ukrep1: Razvoj in krepitev aktivnih politik trga dela

Aktivnosti in sredstva so namenjena reševanju strukturne brezposelnosti, pri tem gre predvsem za preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti mladih in odraslih z zgodnjim posredovanjem in pospešenim aktiviranjem. Tako je »nov« začetek zagotovljen vsem mladim v 6, odraslim pa v 12 mesecih od izgube zaposlitve. Ukrep posebno pozornost posveča tudi medregionalnim razlikam v brezposelnosti, ki so sorazmerno velike. Ciljne skupine brezposelnih so ali bodo vključene v ustrezne programe usposabljanja in izobraževanja, s katerim se jim olajša pot do zaposlitve in so prilagojeni posebnim potrebam tako brezposelnih kot delodajalcev. Cilj ukrepa je povečanje stopnje zaposlenosti in zmanjšanje stopnje brezposelnosti. Posebna pozornost se namenja usposabljanju žensk in vidikom informacijske družbe, pri tem pa so upoštevane regijske in lokalne potrebe. (Rojc 2004)

Aktivnosti in programi (Klužer v Wostner 2005):

- **Usposabljanje namenjeno povečanju usposobljenosti brezposelnih**
 - Podaktivnost – usposabljanje na delovnem mestu in integrirani programi usposabljanja; tu so zajeti delovni procesi na konkretnem delovnem mestu, ki zagotavljajo delodajalcu pomoč pri zaposlovanju novih sodelavcev ter pomoč namenjeno osebam s pomanjkljivimi ali neustreznimi veščinami in spretnostmi za opravljanje konkretnega dela.

- **Izobraževanje brezposelnih**
 - Podaktivnost – formalno izobraževanje; omogoča brezposelnim osebam pridobitev formalne izobrazbe po celotni vertikali izobraževalnega sistema. Torej gre za vključevaje brezposelnih oseb brez poklicne izobrazbe, brezposelnih žensk v javno veljavne izobraževalne programe.

- Podaktivnost – nacionalne poklicne kvalifikacija (NPK); omogočajo brezposelnim osebam, da si pridobijo kvalifikacijo, ki jim povečuje zaposljivost. Vpliva tudi na dvig izobrazbene in kvalifikacijske ravni, ter zmanjšuje strukturna neskladja na trgu dela.

Ukrep ima okvirno na razpolago 45 odstotkov EU sredstev prednostne naloge, kar za obdobje 2004 - 2006 predstavlja 58.158.074 evrov, dodatno pa je na njih vezanih še 21.510.521 evrov nacionalnih javnih sredstev. (Rojc 2004: 41)

Ukrep 2: Pospeševanje socialnega vključevanja

Ukrep se osredotoča na najbolj prikrajšane skupine. Cilj ukrepa je zviševanje udeležbe pri dostopu na trg dela za ljudi s posebnimi potrebami in težavami, kjer je posebna pozornost posvečena invalidom in mladim odraslim, ki so opustili šolanje pred zaključkom, so zaposleni in se soočajo z različnimi težavami ter tistim, ki jim grozi socialna izključenost. V podaktivnost se udeleženci vključujejo na osnovi Programa aktivne politike zaposlovanja. Ukrep se izvaja z dvema aktivnostima.

Aktivnosti in programi (Klužer v Wostner 2005):

- Pot do vključenosti

- Podaktivnost – Pot do vključenosti; omogoča posamezniku pridobiti funkcionalna znanja s področja splošne razgledanosti, večjo prožnost mišljenja in povečuje možnosti za uspešno reintegracijo v šolsko okolje ter na trg delovne sile. Pri tem gre za vključevanje mladih brezposelnih oseb v javno veljavne programe neformalnega izobraževanja (Projektno učenje za mlajše odrasle – PUM). Cilj je spodbuditi mlade brezposelne osebe, da se vrnejo v izobraževanje ali zaposlijo.

- Pomoč za zaposlovanje

- Podaktivnost – Spodbujanje prehajanja osebnega dopolnilnega dela v redne oblike zaposlitve; Cilj je zagotavljanje socialne vključenosti ter ohranjanje delovnih sposobnosti težje zaposljive brezposelne osebe in njihov prehod v zaposlitev oziroma samozaposlitev.

Ukrep ima okvirno na voljo 10 odstotkov EU sredstev prednostne naloge, kar za obdobje 2004 - 2006 predstavlja 7.267.435 evrov, dodatno pa je na njih vezanih še 2.422.479 evrov nacionalnih javnih sredstev. (Rojc 2004: 44)

Ukrep 3: Vseživljenjsko učenje

Ukrep Vseživljenjsko učenje je usmerjen v vlaganje v ljudi na določenih prednostnih področjih gospodarstva in zaposlovanja, katerega cilj je povečanje stopnje udeležbe v vseživljenjskem učenju. Usmerjen je v izboljšanje ponudbe izobraževanja in usposabljanja, usposabljanja učiteljev, razvoja lokalnih/regionalnih centrov, zagotavljanja kakovosti in neposredne pomoči za izobraževanje odraslih ter zmanjšanje stopnje osipa.

Aktivnosti in programi (Klužer v Wostner 2005):

- **Izobraževanje izobraževalcev**
 - Podaktivnost – Izobraževanje izobražencev v računalniškem opismenjevanju
 - Podaktivnost – Usposabljanje strokovnih delavcev v športu

- **Posodabljanje in razvijanje programov izobraževanja in usposabljanja v poklicnem in terciarnem izobraževanju**
 - Podaktivnost – Posodabljanje in razvijanje programov; dejavnosti pokrivajo posodabljanje in spreminjanje obstoječih in razvijanje novih programov izobraževanja in usposabljanja.
 - Podaktivnost – Evalvacija; namen je vzpostaviti sistem stalnega evalviranja prenovljenih programov v skladu z evropskimi smernicami in dokumenti, kot npr. bolonjski proces in s tem zagotoviti spremljanje temeljnih ciljev na področju vzgoje in izobraževanja.

- **Razvijanje in širjenje mreže z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno svetovanje. Zagotavlja kakovostno informiranje, svetovanje in dostopnost do izobraževanja in usposabljanja za mladino in odrasle v lokalnih oz. regionalnih svetovalnih centrih in kontaktnih točkah za vseživljenjsko učenje**

- **Širjenje sistema zagotavljanja kakovosti**; zagotovljena bo skladna regionalna porazdelitev mreže ustanov, ki bodo uporabljale model zagotavljanja kakovosti.
- **Zmanjšanje izobrazbenega primanjkljaja pri odraslih in izobraževanje ter usposabljanje osipnikov**; zajema izvajanje izobraževanja za odrasle, predvsem tiste z izobrazbenim primanjkljajem (osnovno ali triletno srednjo šolo), nizko stopnjo funkcionalne ali digitalne pismenosti. Izvajala se bo oziroma naj bi se prek individualiziranih, formalnih ali neformalnih oblik učenja s podporo informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Ukrep ima okvirno na razpolago 30 odstotkov EU sredstev prednostne naloge, kar za obdobje 2004 - 2006 predstavlja 21.802.302 evrov, dodatno pa je na njih vezanih še 7.267.434 evrov nacionalnih javnih sredstev. (Rojc 2004: 45)

Ukrep 4: Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti

Aktivnosti v okviru tega ukrepa so usmerjene na povečanje prilagodljivosti zaposlenih in podjetij spremenljivim pogojem svetovnega trga in trga dela, ohranjanju delovnih mest, povečanju produktivnosti in konkurenčnosti podjetij, k dvigu ravni kvalifikacij zaposlenih in usposobljenosti. Ukrep je usmerjen predvsem v lokalne programe s ciljem iskanja novih možnosti zaposlitve glede lokalne potrebe ter s ustvarjanjem novih delovnih mest zlasti v storitvenem in neprofitnem sektorju. Ukrep zajema štiri aktivnosti. (Klužer v Wostner 2005: 56-57)

Aktivnosti in programi (Klužer v Wostner 2005):

- **Usposabljanje zaposlenih, zlasti iz sektorjev v preoblikovanju**
 - Podaktivnost – Usposabljanje zaposlenih, zlasti iz sektorjev v preoblikovanju
- **Usposabljanje zaposlenih, zlasti s hitro stopnjo rasti**
 - Podaktivnost – Usposabljanje zaposlenih, zlasti s hitro stopnjo rasti
- **Usposabljanje in pomoč pri ustanavljanju podjetij**
 - Podaktivnost – Sofinanciranje stroškov spodbujanja podjetij; namen je pospeševanje podjetništva in odpiranje novih delovnih mest v malem gospodarstvu, ki se izvaja v obliki enkratne nepovratne pomoči.

- **Razvoj novih virov zaposlovanja**

- Podaktivnost – Lokalni zaposlitveni programi; namenjeni spodbujanju podjetništva in ustvarjanju novih delovnih mest ter odprava regijskih razlik v zaposlovanju za težje zaposljive brezposelne osebe.

Ukrep ima okvirno na razpolago 30 odstotkov EU sredstev prednostne naloge, kar za obdobje 2004 - 2006 predstavlja 21.802.302 evrov, dodatno pa je na njih vezanih še 7.267.434 evrov nacionalnih javnih sredstev. (Rojc 2004: 46)

3.4 Pobuda skupnosti Equal

Pobuda skupnosti EQUAL, ki je ugledala luč sveta v programskem obdobju 2000 - 2006, je najnovejši inštrument EU, namenjen spodbujanju ekonomske in socialne kohezije. Predstavlja del Evropskega socialnega sklada, iz katerega tudi črpa svoja sredstva. (Kušer v Wostner 2005: 110)

Pobuda EQUAL temelji na sodelovanju med različnimi partnerji, ki imajo enake cilje, a različne interese. Temeljni cilj je povezava med partnerji z različnih ravni, da bi skupaj na podlagi različnih izkušenj in interesov identificirali probleme ter razvili in preizkusili nove aktivnosti in programe za povečevanje zaposljivosti najbolj ranljivih skupin na trgu dela. Posamezen projekt v okviru pobude EQUAL praviloma združuje partnerje na nekem geografskem območju ali določenem sektorju (javne institucije, nevladne organizacije, socialne partnerje, itd.), kjer vsak partner s svojim znanjem in izkušnjami prispeva k oblikovanju strategije razvojnega partnerstva in njeni izvedbi. Ta povezava oz. naveza se imenuje razvojno partnerstvo, ki je tudi končni upravičenec sredstev pobude EQUAL. (Kušer v Wostner 2005)

Pobuda EQUAL je transnacionalna in igra pomembno vlogo pri krepitvi transnacionalnega sodelovanja in učenja s ciljem izmenjave dobrih praks med državami članicami. To pomeni, da mora vsako razvojno partnerstvo k sodelovanju pri izvajanju svoje strategije povabiti razvojno partnerstvo iz druge države članice EU ali pridruženih članic. Le-ta pa se mora ukvarjati z enako tematiko ali nekako doprinesti dodano vrednost k delu razvojnega partnerstva.

V pobudi EQUAL lahko sodelujejo razvojna partnerstva izbrana na javnem razpisu, ki ga objavi država članica. Države članice na podlagi pravnih podlag in smernic pripravijo Programski dokument pobude skupnosti EQUAL, ki je podlaga za financiranje aktivnosti pobude EQUAL v obliki donacij ESS. Programski dokument določa strategijo države na podlagi tematskih področij, ki so predvidena v smernicah. (Kušer v Wostner 2005)

Tematska področja so (Kušer v Wostner 2005: 111):

1. pomoč vsem, ki se soočajo z ovirami pri vključevanju ali vrnitvi na trg dela;
2. boj proti rasizmu in ksenofobiji na trgu dela;
3. podpora pri ustanavljanju podjetij ter pri iskanju možnosti za odpiranje delovnih mest v urbanih in ruralnih območjih;
4. socialna ekonomija (tretji sektor);
5. spodbujanje vseživljenjskega učenja, ki podpira zaposlovanje in ohranjanje delovnih mest vseh tistih, ki se soočajo z diskriminacijo in neenakostmi na trgu dela;
6. prilagodljivost podjetij in zaposlenih spremembam in novim komunikacijskim tehnologijam;
7. usklajevanje družinskega in poklicnega življenja s spodbujanjem razvoja fleksibilnih oblik dela in podpornih storitev;
8. socialna in poklica integracija prosilcev za azil.

Tematska področja so bila določena za obdobje 2000 - 2006 in se nanašajo na Evropsko strategijo zaposlovanja. Njihov cilj je iskanje in preizkušanje novih načinov za spopadanje s težavami na področju diskriminacije in neenakosti različnih vrst in ne osredotočanje na posamezne ciljne skupine. Vsaka država članica izbere tematska področja na katerih želi preizkusiti nove zamisli v sodelovanju z drugimi državami in to navede v programskem dokumentu ter tudi v javnem razpisu za projektne predloge.

3.4.1 Equal v Sloveniji

Decembra 2002 je bila v Kopenhavnu na sklepnih pogajanjih Sloveniji dodeljena pravica črpanja iz strukturnih skladov EU. Del teh sredstev je namenjenih tudi za izvajanje pobude skupnosti EQUAL in sicer v višini 1.5 milijarde SIT (6.4 milijona

evrov), k čemur je potrebno prišteti še pol milijarde SIT, ki jih je namenila Slovenija za pobudo EQUAL (Kušer v Wostner 2005)

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je, kot organ upravljanja pobude Equal v Sloveniji, pripravil Programski dokument v katerem so opredeljena strategija in tematska področja, s katerimi želi Slovenija s pomočjo sredstev evropske strukturne politike spodbujati razvoj novih idej na področju trga dela, zaposlovanja in izobraževanja.

Zaradi kratkega programskega obdobja (2004 - 2006) in omejenih sredstev se je Slovenija osredotočila na naslednja tematska področja (Kušar v Wostner 2005: 112):

- pomoč vsem, ki se soočajo z ovirami pri vključevanju ali vrnitvi na trg dela (60% vseh sredstev EQUAL);
- spodbujanje vseživljenjskega učenja, ki podpira zaposlovanje in ohranjanje delovnih mest vseh tistih, ki se soočajo z diskriminacijo in neenakostmi na trgu dela (15% vseh sredstev);
- zmanjšanje razlik med spoloma na delovnih mestih (15% vseh sredstev);
- socialna in poklicna integracija prosilcev za azil (2% vseh sredstev).

Glede na razpoložljiva sredstva se v programskem obdobju 2004 - 2006 pričakuje sodelovanje največ deset razvojnih partnerstev, katerih projekti bodo različnih vrednosti, od predvidoma 40.4 milijona SIT do 285.6 milijona SIT, v upravičenih primerih lahko tudi več.

Equal lahko povzamemo z besedami, ki jih je nekoč izrazil predstavnik Evropske komisije: »Equal je kot oddelek v tovarni avtomobilov, ki mu je namenjen majhen odstotek vseh sredstev tovarne. Če sodelavcem uspe narediti nov model avtomobila in s preizkusom dokazati njegovo kvaliteto, bo tovarna kmalu ta model začela izdelovati in ga tržiti na trgu«. To je tudi namen Equal, ki je izražen tudi v geslu Evropske komisije: »Equal je prost pretok dobrih idej«.

4. RAVEN URESNIČITVE PROGRAMA IN NAPREDKA DRUGE PREDNOSTNE NALOGE

Strateški cilj Slovenije je doseči uravnotežen ekonomski in socialni razvoj in s tem krepitev konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. K temu prispevajo tudi cilji 2. prednostne naloge Enotnega programskega dokumenta, ki so strnjene v štiri ukrepe. Z izvajanjem teh ukrepov na ravni EPD 2004 - 2006, ki so sofinancirani z ESS, naj bi Slovenija izboljšala izobraževanje in usposabljanje, pospešila vključevanje v vseživljenjsko učenje, vlagala v infrastrukturo in s tem krepila konkurenčnost gospodarstva in blaginje prebivalstva. V nadaljevanju so prikazane ravni uresničevanja programa in njegovega napredka

4.1 Ukrep 2.1 Razvoj in krepitev aktivnih politik trga dela

4.1.1 Finančno izvajanje

Tabela 4.1.1.1: Pregled realizacije izvajanja glede na EPD 2004 - 2006 na ravni ukrepa 2.1

	Razpoložljiva sredstva 2004-2006		Razpisana sredstva ²		Dodeljena sredstva ²		Podpisane pogodbe ²		Izplačila iz proračuna RS ²		Posredovani zahtevki za povračilo na plačilni organ ³		Število sofinanciranih instrumentov ⁴
	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	
Ukrep 2.1	7.013	100	5.469	77,9	5.469	78,0	4.669	66,6	2.430	34,7	1.114	21,2	7
Skupaj PN 2	23.375	100	19.079	81,6	17.004	77,0	16.523	71,0	6.444	27,6	2.448	14,0	60
SKUPAJ EPD	78.872	100	69.439	88,0	61.165	77,5	45.764	58,1	23.451	29,7	11.795	19,9	223

Vir: Resorna ministrstva, SVLR (MFP 31.12.2005) v Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004-2006 (2006)

Opomba ¹ % glede na razpoložljiva sredstva

Opomba ² kumulativa v obdobju 1.1.2004 – 31.12.2005

Opomba ³ osnova za izračun kazalnika je samo EU del

Opomba ⁴ Ker je v 2. PN kazalnik »št. projektov«, zaradi nedvoumnosti uporabljamo termin instrument

Za ukrep 2.1 je odgovorno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, kot posredniško telo in nosilec proračunske postavke, končni upravičenec pa je Zavod RS za zaposlovanje. Tabela kaže, da je bilo za ukrep namenjenih 7.013 mio SIT, od tega je bilo 5.469 mio SIT (78%) dodeljenih sredstev do konca leta 2005. Realizacija izplačil iz proračuna do konca leta 2005 je znašala 2.430 mio SIT (v letu 2004 525 mio SIT). Do 31.12.2005 je bilo na plačilni organ posredovanih zahtevkov za povračilo v višini 1.114 mio SIT (1e EU del). (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006)

Največ sredstev v letu 2005 je bilo dodeljenih za podaktivnost Formalno izobraževanje, ki se izvaja v šolskem letu 2005/2006, in sicer v višini 1.375 mio SIT (25,1%), manjši delež (470 mio SIT oz. 8,6%) pa je bil namenjen podaktivnosti Nacionalne poklicne kvalifikacije. Podaktivnosti Usposabljanje na delovnem mestu in integrirani programi usposabljanja je bilo dodeljenih 23,9% sredstev na ravni ukrepa. Pri tem je potrebno opozoriti, da lahko dejansko izvajanje instrumentov prikazujemo le preko analize plačil iz proračuna, saj so na ravni ukrepa prikazane agregirane vrednosti. (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006)

4.1.2 Napredek pri izvajanju ukrepa

Tabela 4.1.2.1: Napredek na ravni posameznih kazalnikov, njihovo izhodiščno ter končno stanje

Kazalniki	Izhodiščna/ciljna vrednost 2004-06	Izvajanje v 2004	Izvajanje v 2005	Izvajanje do konca leta 2005
Učinek:	18.000 vključenih brezposelnih oseb	7.326	6.848	14.147
	Od tega najmanj 50% žensk (9.000)	4.920	4.241	9.161
Učinek:	6.480 mladih, ki se vključijo pred 6 meseci brezposelnosti	1.518 ¹	1.164 ¹	2.682 ¹
	- od tega žensk	754 ¹	557 ¹	1.311 ¹
Učinek:	4.320 odraslih, ki se vključijo pred 12 meseci brezposelnosti	n.p. ²	n.p. ²	n.p. ²
	- od tega žensk	n.p. ²	n.p. ²	n.p. ²
Učinek	Delež vključenih v preventivne ukrepe (60%)	n.p. ³	n.p. ³	n.p. ³
Rezultat:	10.800 udeležencev s pozitivnim rezultatom ob izhodu	2.275 ⁴	Ocena: 7.461 ⁴	Ocena: 9.736 ⁴
Rezultat:	2.250 udeležencev, ki so po zaključku programa takoj zaposleni	n.p. ⁴	n.p. ⁴	n.p. ⁴
Rezultat:	4.500 udeležencev, ki so po 12 mesecih zaposleni	n.p. ⁴	n.p. ⁴	n.p. ⁴

Vir: Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004-2006 (2006)

Opombe:

¹ podatek o številu mladih/žensk, ki se vključijo v aktivnost pred pretekom 6 mesecev brezposelnosti, se za vključene v 2005 nanaša na mlajše od 25 let; za vključene v 2004 pa na mlajše od 26 let; za vključene v 2004 podatki tudi niso popolni – vrednosti kazalnikov, ki niso podane na istem imenovalcu (starosti, do katere se spremlja brezposelne osebe kot mlade), bodo kot primerljive posredovane na naslednji redni seji Nadzornega odbora EPD,

² podatek o številu odraslih/žensk, ki se vključijo v aktivnost pred pretekom 12 mesecev brezposelnosti, se še ne spremlja ločeno po kriteriju starejši od 26 let in hkrati brezposelni do 12 mesecev – vrednosti kazalnikov, bodo posredovane na naslednji redni seji Nadzornega odbora EPD.

³ zaradi zgornjih opomb ni mogoče izračunati relevantnega kazalnika - o njem bomo poročali na naslednji redni seji Nadzornega odbora EPD

⁴ podatki – vrednosti kazalnikov bodo posredovane na naslednji redni seji Nadzornega odbora EPD, vendar ti podatki na stanje na dan 31.12.2005 ne bodo dali povsem realne slike o izvajanju, ker se lahko izvajanje instrumentov nadaljuje v naslednjem letu

Iz tabele žal ne moremo razbrati veliko, saj bo večino vrednostnih kazalnikov posredovanih na naslednji redni seji Nadzornega odbora EPD. Po podatkih letnega poročila 2005: »Ciljne vrednosti še niso dosežene, razen pri deležu vključitev žensk,

kjer je že sedaj presežena načrtovana vrednost 9000 vključenih in dosega 64,8% do sedaj vključenih. Glede na doseganje realizacije po posameznih kazalnikih je mogoče oceniti, da bodo načrtovane ciljne vrednosti presežene do konca obdobja izvajanja. V vmesnem obdobju ugotavljamo, da izvajanje ukrepa poteka v skladu z načrti.« (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006: 60)

4.1.3 Rezultati izvajanja končnega upravičenca

Po podatkih končnega upravičenca je bilo v letu 2005 v aktivnosti zaposlovanja, ki so sofinancirane iz ESS na novo vključenih 17.792 oseb in sicer na podlagi pogodb, ki sta jih sklenila Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter Zavod RS za zaposlovanje. Od tega jih je bilo v ukrep 2.1 vključenih 6.848 brezposelnih oseb. (<http://www.ess.gov.si/slo/ESS/RezultatiIzvajanja/RezultatiIzvajanja.htm>)

V sklopu prve aktivnosti tega ukrepa Institucionalno usposabljanje so se izvajali informacijski centri iskalcev zaposlitve, katerih namen je bil, udeležence naučiti učinkovitega nastopanja na trgu dela. V aktivnost je bilo vključenih 2.078 brezposelnih oseb, kar je 99% od načrtovanega števila. Med vključenimi je bilo 63% žensk in 67% iskalcev prve zaposlitve.

Cilj druge aktivnosti ukrepa Usposabljanje na delovnem mestu in integrirani programi usposabljanja za brezposelne je povečanje zaposljivosti brezposelnih oseb, s pomočjo dviga njihove usposobljenosti. Ta aktivnost se je izvajala s pomočjo delodajalcev, zbranih z javnim pozivom (883 izbranih izvajalcev), ki so nudili programe usposabljanje na delovnem mestu. Vključenih je bilo 1.565 brezposelnih oseb (63% od načrtovanega), med katerimi je bilo 60% žensk. Od tistih, ki so že zaključili izpopolnjevanje se je zaposlilo 56% vseh.

Formalno izobraževanje, kot tretja aktivnost ukrepa, omogoča brezposelnim osebam vključitev v javno veljavne programe izobraževanja, s ciljem dviga izobrazbene ravni. Ob koncu leta je bilo v izobraževanje vključenih 3.074 oseb, kar je 67% od načrtovanega. Med udeleženci prevladujejo tisti od 25. do 44. leta (46%).

Kot zadnja, četrta aktivnost, t.j. Nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK) je namenjena osebam brez poklicne izobrazbe, s ciljem dviga usposobljenosti in povečanja zaposlitvenih možnosti. Udeleženci so vključeni v aktivnost (NPK), ki je uradno priznana usposobljenost za opravljanje določenega poklica. Konec leta 2005 je bilo v aktivnost vključenih 131 oseb (skoraj 5%). Nizek delež je posledica poznih priprav in pomanjkanje izvajalcev.

4.2 Ukrep 2.2 Pospeševanje socialnega vključevanja

4.2.1 Finančno izvajanje

Tabela 4.2.1.1: Pregled realizacije izvajanja glede na EPD 2004 - 2006 na ravni ukrepa 2.2

	Razpoložljiva sredstva 2004-2006		Razpisana sredstva ²		Dodeljena sredstva ²		Podpisane pogodbe ²		Izplačila iz proračuna RS ²		Posredovani zahtevki za povračilo na plačilni organ ³		Število sofinanciranih instrumentov ⁴
	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	
Ukrep 2.1	2.338	100	2.199	94,0	1.419	60,7	1.876	80,2	355	15,2	172	9,8	6
Skupaj PN 2	23.375	100	19.079	81,6	17.004	77,0	16.523	71,0	6.444	27,6	2.448	14,0	60
SKUPAJ EPD	78.872	100	69.439	88,0	61.165	77,5	45.764	58,1	23.451	29,7	11.795	19,9	223

Vir: Resorna ministrstva, SVLR (MFP 31.12.2005) v Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004-2006 (2006)

Opomba ¹ % glede na razpoložljiva sredstva

Opomba ² kumulativa v obdobju 1.1.2004 – 31.12.2005,

Opomba ³ osnova za izračun deleža je samo EU del

Opomba ⁴ Ker je v 2. PN kazalnik »št. projektov«, zaradi nedvoumnosti uporabljamo termin instrument

Tudi za ukrep 2.2 je odgovorno Ministrstvo za družino in socialne zadeve, njen končni upravičenec pa je Zavod RS za zaposlovanje. Za ta ukrepe je bilo od 2.338 mio SIT v programskem obdobje 2004 - 2006 razpisanih do konca leta 2005 2.199 mio SIT. Od tega je bilo 60,7% dodeljenih sredstev, realizacija izplačil iz proračuna za celotno obdobje pa je znašala 355 mio SIT (v letu 2004 191 mio SIT). (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006)

4.2.2 Napredek pri izvajanju ukrepa

Tabela 4.2.2.1: Napredek na ravni posameznih kazalnikov, njihovo izhodiščno ter končno stanje

Kazalniki	Izhodiščna/ciljna vrednost 2004-06	Izvajanje v 2004	Izvajanje v 2005	Izvajanje do konca leta 2005
Učinek:				
- število vključenih brezposelnih oseb	1.600	398	506	904
- od tega žensk	800	222	360	582
Delež vključenih drugih ciljnih skupin, ki niso invalidi in osipniki	50%	13,57%	57,71%	38,27%
Rezultat:				
- število udeležencev s pozitivnim rezultatom ob izhodu	800	n.p. ¹	n.p. ¹	628 ¹
Število izhodov v zaposlitve **		n.p. ¹	n.p. ¹	n.p. ¹
Št. udeležencev, ki so po 12. mesecih zaposleni		n.p. ¹	n.p. ¹	n.p. ¹

Vir: Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004-2006 (2006)

Opomba:

** Pridobitev poklicne kvalifikacije, uspešen zaključek programa, nadaljevanje izobraževanja ali usposabljanja, pridobitev zaposlitve

¹ podatki – vrednosti kazalnikov bodo posredovane na naslednji redni seji Nadzornega odbora EPD, vendar ti podatki na stanje na dan 31.12.2005 ne bodo dali povsem realne slike o izvajanju, ker se lahko izvajanje instrumentov nadaljuje v naslednjem letu

»V letu 2005 je bilo v ukrep 2.2 vključenih 506 oseb, kar od začetka izvajanja (leto 2004) do konca leta 2005 predstavlja 56,5 % realizacijo cilja števila vključenih brezposelnih oseb v programskem obdobju. V letu 2005 se je pospešeno vključevalo tudi ostale ciljne skupine (razen invalidov in osipnikov), kar je razvidno iz zgornje tabele, tako lahko predvidevamo, da bo v celotnem programskem obdobju dosežena ciljna vrednost. Po začetnih zamudah v letu 2004 je bil v letu 2005 dosežen precejšen napredek pri izvajanju ukrepa, kar kaže tudi dosežena realizacija, ki je višja od realizacije v letu 2004.« (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006: 63)

4.2.3 Rezultati izvajanja končnega upravičenca

Ukrep pospeševanje socialnega vključevanja obsega pet aktivnosti. V prvo aktivnost Projektno učenje za mlade (PUM), ki je namenjena mladim brezposelnim osebam do 26. leta, ki so opustili šolanje je bilo v letu 2005 vključenih 117 mladih (59% od načrtovanega). Končna številka za šolsko leto 2005/2006 še ni podana. Cilj aktivnosti je spodbuditi mlade, da se vrnejo v izobraževanje ali zaposlijo.

(<http://www.ess.gov.si/slo/ESS/RezultatiIzvajanja/RezultatiIzvajanja.htm>)

Aktivnost Pomoč pri zaposlovanju dolgotrajno brezposelnih žensk je do konca leta 2005 zaposlila 183 žensk, ki so bile več kot dve leti prijavljene kot brezposelne osebe. Cilj se dosega s pomočjo subvencij delodajalcem, ki zaposlijo ženske za rok enega leta in s tem omogočajo ponovno socialno vključenost in večjo možnost pri iskanju nadaljnje zaposlitve.

Cilj tretje aktivnosti Projekt netržnih zaposlitvenih programov je preprečevanje socialne izključenosti, s pomočjo sofinanciranja njihove zaposlitve (subvencije) pri nepridobitno usmerjenih delodajalcih, za najmanj eno leto s polnim delovnim časom. Do konca leta 2005 se je v okviru aktivnosti zaposlilo 21 brezposelnih oseb (cca. 11% od načrtovanega), vendar vključitve večinoma potekajo v letu 2006, zato končna številka še ni znana.

Z aktivnostjo Usposabljanje na delovnem mestu in integrirani programi usposabljanja za invalide želijo v delovno okolje vključiti brezposelne osebe pri katerih je ugotovljena zaposlitvena oviranost (upad delovnih sposobnosti, invalidnost...). Oseba se vključi na konkretno delovno mesto kjer se usposablja od enega do treh mesecev, s ciljem kasnejše zaposlitve na tem delovnem mestu. Do konca leta je bilo v aktivnost vključenih 29 brezposelnih oseb (10% od načrtovanega).

Usposabljanje na delovnem mestu v učnih delavnicah in učnih podjetjih je aktivnost, ki je enaka njeni predhodni aktivnosti, le da gre za zahtevnejša usposabljanja na konkretnem delovnem mestu. Do konca leta 2005 je bilo v aktivnost vključenih 156 brezposelnih oseb (66% žensk), kar za skoraj 29% presega načrtovano število vključitev.

4.3 Ukrep 2.3 Vseživljenjsko učenje

4.3.1 Finančno izvajanje

Tabela 4.3.1.1: Pregled realizacije izvajanja glede na EPD 2004 - 2006 na ravni ukrepa 2.3

	Razpoložljiva sredstva 2004-2006		Razpisana sredstva ²		Dodeljena sredstva ²		Podpisane pogodbe ²		Izplačila iz proračuna RS ²		Posredovani zahtevki za povračilo na plačilni organ ³		Število sofinanciranih instrumentov ⁴
	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	
Ukrep 2.1	7.012	100	4.399	62,7	4.204	59,9	3.801	54,2	1.807	25,8	760	14,5	40
Skupaj PN 2	23.375	100	19.079	81,6	17.004	77,0	16.523	71,0	6.444	27,6	2.448	14,0	60
SKUPAJ EPD	78.872	100	69.439	88,0	61.165	77,5	45.764	58,1	23.451	29,7	11.795	19,9	223

Vir: resorna ministrstva, SVLR (MFP 31.12.2005) v Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004-2006 (2006)

Opomba ¹ % glede na razpoložljiva sredstva

Opomba ² kumulativa v obdobju 1.1.2004 – 31.12.2005

Opomba ³ osnova za izračun deleža je samo EU del

»Za ukrep 2.3 sta odgovorna Ministrstvo za šolstvo in šport ter Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, ki ga kot končna upravičenca tudi izvajata. Od skupno 7.012 mio SIT razpoložljivih sredstev za obdobje 2004 - 2006 v okviru ukrepa 2.3 je bilo do konca leta 2005 dodeljenih 59,9% (4.204 mio SIT). Odobrenih je bilo 40 projektov in podpisanih pogodb za 3.801 mio SIT, kar pomeni 54,2% od skupno razpoložljivih sredstev za obdobje 2004 - 2006. Realizacija izplačil iz proračuna za celotno obdobje je znašala 1.807 mio SIT (v letu 2004 je znašala 387 mio SIT).« (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006: 64)

Aktivnost Posodabljanje in razvijanje študijskih programov, ki se je izvajala v pristojnosti Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo je pri izvajanju instrumenta v letu 2005 zaključilo 16 projektov od tega 14 uspešno. V drugi polovici leta 2005 se je začelo izvajati 7 novih projektov, ki še niso zaključeni. (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006)

»Ministrstvo za šolstvo in šport je imelo v letih 2004 in 2005 18 aktivnih projektov, od katerih je bil en zaključen že v letu 2004 (usposabljanje strokovnih delavcev v športu). Od tega jih je bilo v letu 2005 aktivnih sedem z javnimi zavodi v skupni vrednosti 979.7 mio SIT, katerih skupna realizacija v dvoletnem obdobju je bila 630.5 mio SIT (64,4%).

Poleg tega je bilo v letu 2005 objavljenih še 6 novih javnih razpisov (od katerih je bil en preklican) na vseh omenjenih aktivnostih v skupni vrednosti 1.750,8 mio SIT in en program v sodelovanju z Zavodom RS za zaposlovanje na aktivnosti zmanjševanje izobrazbenega primanjkljaja pri odraslih in izobraževanje ter usposabljanje osipnikov v skupni vrednosti 440 mio SIT. Od navedenih javnih razpisov jih je v letu 2004 in 2005 zaključenih pet, v skupni vrednosti 271 mio SIT oziroma njihova realizacija je 83,7 %.« (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006: 64)

Iz finančne realizacije zastavljenih aktivnosti je razvidno, da cilji še niso doseženi, kljub nezadostni realizaciji aktivnosti glede na razpoložljiva sredstva, pa lahko rečemo da se stanje počasi izboljšuje.

4.3.2 Napredek pri izvajanju ukrepa

Tabela 4.3.2.1: Napredek na ravni posameznih kazalnikov, njihovo izhodiščno ter končno stanje

Cilj	Vrsta kazalnika	Kazalnik	Izhodiščna / ciljna vrednost 2004-06	Končna / ciljna vrednost 2004-06	Izvajanje do konca leta 2005
Ukrep 2.3 (Vseživljenjsko učenje)	Učinek	Št. zaposlenih odraslih in oseb z nedokončanim šolanjem na področju usposabljanja (od tega v IKT)	Podatek ni na voljo	7.200 Ob koncu programa	23.229 (od tega 4.024 v IKT)
	Učinek	Št. posodobljenih, sprejetih in na novo razvitih programov izobraževanja in usposabljanja	Podatek ni na voljo	350 Ob koncu programa	148
	Učinek	Delež sredstev namenjenih strukturam in sistemom	Podatek ni na voljo	70 %	n.p.*
	Rezultat	Stopnja zаетja ciljnega prebivalstva v usposabljanju za izboljšanje strokovnih sposobnosti in veščin	14,6 % (2003)	24,8 % (70 % povečanje) Ob koncu programa	n.p.*
	Rezultat	Število lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za vseživljenjsko učenje	9	16	29
	Vpliv	Stopnja vključenosti prebivalstva v vseživljenjsko učenje – VŽU	5,1 % (2003)	12,5 % Ob koncu programa	n.p.

Vir: Tabela iz Programskega dopolnila, podatki zadnjega stolpca MŠŠ v Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004-2006 (2006)

* vrednosti kazalnikov bodo posredovane na naslednji redni seji Nadzornega odbora EPD

Iz tabele je moč razbrati precejšen porast nekaterih kazalnikov v letih 2004 in 2005, kar zgovorno kaže o vsebinski ustreznosti ukrepa, vendar zaradi pomanjkljivih podatkov ne morem podati vrednosti za vse kazalnike. V prihodnje sprememb pri izvajanju ni pričakovati, saj gre za drugo obdobje obstoječe finančne perspektive, za nadaljevanje zastavljenih vsebinskih smernic, katerih izvajanje mora biti kontinuirano.

4.3.3 Rezultati izvajanja končnega upravičenca

Ukrep Vseživljenjsko učenje je edini ukrep druge prednostne naloge v kateri sta končna upravičenca Ministrstvo za šolstvo in šport ter Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Znotraj tega ukrepa poteka pet aktivnosti. V sklopu prve aktivnosti Izobraževanje izobražencev bodo po podatkih Ministrstva za šolstvo in šport cilji doseženi. »Če primerjamo kazalce, ki so primerljivi s spremljavami v preteklih letih (število udeležencev v programih nadaljnega izobraževanja in usposabljanja v šolskem letu) ugotavljam, da se je število zaradi angažiranja sredstev ESS v zadnjem šolskem letu povečalo s 1610 na 3095 (za 92%).« (Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, kvartalno poročilo 2005)

V okviru aktivnosti Posodabljanje in razvijanje programov izobraževanja ter Razvijanje in širjenje mreže z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo se po podatkih kvartalnega poročila 2005 zastavljeni cilji uresničujejo in bodo doseženi v programskem obdobju 2004 - 2006.

Četrta aktivnost Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti se po podatkih Ministrstva za šolstvo in šport izvaja po načrtih. Doseženi so bili naslednji cilji:

- število pilotskih šol na vseh ravneh douniverzitetnega izobraževanja: 57
- vrsta in obseg pripravljene instrumentarija za zagotavljanje kakovosti: 186 vprašalnikov, intervjujev, analiz in načrtov izboljšanja
- število izobraženih za izvajanje aktivnosti: 358
- število vključenih učencev, učiteljev, staršev in lokalnih skupnosti: 10.490

V okviru zadnje aktivnosti Zmanjšanje izobrazbenega primanjkljaja pri odraslih in izobraževanje ter usposabljanje osipnikov je bilo v letu 2005 opravljeno delo devetih razvojnih nalog (od 9 načrtovanih), sedem razvitih programov za strokovne delavce (od 7 načrtovanih) in štirje programi za odrasle (trije načrtovani). 399 strokovnih delavcev

je bilo vključenih v usposabljanje od 200 načrtovanih. Pri večini nalog je bilo delo za leto 2005 v celoti realizirano. (Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, kvartalno poročilo 2005)

4.4 Ukrep 2.4. Spodbujanje podjetništva in prilagodljivost

4.4.1 Finančno izvajanje

Tabela 4.4.1.1: Pregled realizacije izvajanja glede na EPD 2004 - 2006 na ravni ukrepa 2.4

	Razpoložljiva sredstva 2004-2006		Razpisana sredstva ²		Dodeljena sredstva ²		Podpisane pogodbe ²		Izplačila iz proračuna RS ²		Posredovani zahtevki za povračilo na plačilni organ ³		Število sofinanciranih instrumentov ⁴
	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	
Ukrep 2.1	7.012	100	7.012	100,0	5.912	84,3	6.177	88,0	1.852	26,4	402	7,6	7
Skupaj PN 2	23.375	100	19.079	81,6	17.004	77,0	16.523	71,0	6.444	27,6	2.448	14,0	60
SKUPAJ EPD	78.872	100	69.439	88,0	61.165	77,5	45.764	58,1	23.451	29,7	11.795	19,9	223

Vir: resorna ministrstva, SVLR (MFP 31.12.2005) v Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004-2006 (2006)

Opomba ¹ % glede na razpoložljiva sredstva

Opomba ² kumulativna v obdobju 1.1.2004 – 31.12.2005,

Opomba ³ osnova za izračun deleža je samo EU del

Opomba ⁴ Ker je v 2. PN kazalnik »št. projektov«, zaradi nedvoumnosti uporabljamo termin instrument

Za ukrep 2.4 je odgovorno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Končni upravičenec je Zavod RS za zaposlovanje. Razpisana so bila vsa razpoložljiva sredstva v višini 7.012 mio SIT, dodeljenih je bilo 5.912 mio SIT (84,3%), podpisanih pogodb je bilo za 6.177 mio SIT (88,0%) razpoložljivih sredstev. (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006)

»Realizacija izplačil iz proračuna za celotno obdobje je znašala 1.852 mio SIT (v letu 2004 je znašala 973 mio SIT) ali 26,4%. Do 31.12.2005 je bilo na plačilni organ posredovanih zahtevkov za povračilo v višini 402 mio SIT ali 7,6% (le EU del).

V letu 2005 so se izvajali štirje instrumenti, samozaposlilo se je 1.244 oseb, 36 brezposelnih starejših oseb se je zaposlilo, izobraževalo se je 9.158 zaposlenih iz 232 podjetij. « (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006: 68)

4.4.2 Napredek pri izvajanju

Izvajanje ukrepa poteka po načrtih, saj je bil dosežen napredek, kar kaže tudi spodnja tabela. Nekoliko slabša realizacija je dosežena le pri ukrepu Usposabljanje zaposlenih,

zlasti iz sektorjev s hitro stopnjo rasti, kjer je bilo v letu 2005 od pričakovanih 60, odobrenih le 18 projektov, v katere se je vključilo 610 udeležencev (plan 1.000), od tega 254 žensk (plan 480). (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006)

Tabela 4.4.2.1: Napredek na ravni posameznih kazalnikov, njihovo izhodiščno ter končno stanje

Kazalniki	Izhodiščna/ciljna vrednost 2004-06	Izvajanje v 2004	Izvajanje v 2005	Izvajanje do konca leta 2005
Učinek:	7.000 – število vključenih	5.558 ¹	10.438	18.350 ¹
	- od tega žensk	1.992 ¹	4.130	n.p. ¹
	220 – število podprtih podjetij	1.262 ²	1.476 ³	2.738 ³
	290 – število projektov	97	232 ³	329 ³
	40% - delež sredstev namenjen preoblikovanju in prilagajanju podjetij in posamezniku v posameznih sektorjih			n.p.
Rezultat:	1.500 – bruto št. delovnih mest, ustvarjenih v FTE	1.319 (1.165) ⁴	1.280 (1.244) ⁴	2.599 (2.409) ⁴
	80% - število vključenih, ki bodo ohranili zaposlitev po 12 mesecih	n.p. ⁵	n.p. ⁵	n.p. ⁵
	85% - število novih podjetij, delujočih po 12 mesecih	n.p. ⁵	n.p. ⁵	n.p. ⁵

Vir:

Opombe:

¹ v poročilu za leto 2004 je bila posredovana ocena vključitev; kumulativno je za obdobje 2004 – 2005 posredovano pravo število vključitev. Manjkajoča vrednost kazalnika bo posredovana na naslednji redni seji Nadzornega odbora EPD.

² navedeno je št. vseh podprtih podjetij, ki so prejela nepovratna sredstva (tudi samozaposlitve)

³ v letu 2005 manjka podatek – št. podprtih podjetij (projektov) za instrument Spodbujanje zaposlovanja starejših; podatek vključuje št. vseh podprtih podjetij, ki so prejela nepovratna sredstva (tudi samozaposlitve). Prava vrednost kazalnika bo posredovana na naslednji redni seji Nadzornega odbora EPD

⁴ navedeno je št. delovnih mest (vključena so tudi delovna mesta, ki se realizirajo s samozaposlitvijo – podjetništvom) na osnovi podatkov o zaposlitvah. Prava vrednost kazalnika bo posredovana na naslednji redni seji Nadzornega odbora EPD.

⁵ vrednosti kazalnikov bodo posredovane na naslednji redni seji Nadzornega odbora EPD, vendar ti podatki na stanje na dan 31.12.2005 ne bodo dali povsem realne slike o izvajanju, ker se lahko izvajanje instrumentov nadaljuje v naslednjem letu.

4.4.3 Rezultati izvajanja končnega upravičenca

V letu 2005 se je v okviru ukrepa samozaposlilo 1.244 oseb, 9.158 zaposlenih se je usposabljal in izobraževalo, 36 brezposelnih oseb (starejši od 50 let) pa se je zaposlilo s pomočjo subvencije za zaposlitev, ki jo prejema delodajalci. (<http://www.ess.gov.si/slo/ESS/RezultatiIzvajanja/RezultatiIzvajanja.htm>)

V okviru prve aktivnosti ukrepa Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih – v sektorjih v preoblikovanju in perspektivnih sektorjih, katere cilj je dvig izobrazbene ravni in usposobljenosti zaposlenih, z namenom večje produktivnosti in konkurenčnosti podjetji, je v aktivnosti sodelovalo 232 izvajalcev. V programe, katere so vsi uspešno zaključili, je bilo do konca leta 2005 vključenih 9.158 zaposlenih.

Druga aktivnost Sofinanciranje stroškov in spodbujanja podjetništva je usmerjena predvsem v odpiranje novih delovnih mest v malem gospodarstvu. Namenjena je brezposelnim osebam in osebam v postopku izgubljanja zaposlitve, ki se samozaposlujejo. Te osebe prejmejo enkratno nepovratno pomoč, vendar morajo ohraniti samozaposlitev najmanj dve leti. V aktivnost se je do konca leta vključilo 1.244 oseb (68% od načrtovanega).

Kot zadnja aktivnost ukrepa se je izvajala Spodbujanje novega zaposlovanja starejših, ki je osredotočena na spodbujanje ustvarjanja novih delovnih mest s pomočjo subvencije (sofinanciranja) za zaposlitev brezposelnih oseb, starejših od 50 let, za najmanj eno leto s polnim delovnim časom. Do konca leta 2005 se je v okviru aktivnosti zaposlilo 36 brezposelnih oseb (14% od načrtovanega), vendar vključitve potekajo še v letu 2006, zato bo njihovo končno število znano šele konec leta.

4.5 Realizacija izvajanj 2. prednostne naloge

Kot navaja Letno poročilo 2005 o izvajanju EPD, so cilji 2. prednostne naloge ustrezno zastavljeni in naj bi bil v programskem obdobju 2004 - 2006 tudi doseženi. V okviru Ministrstva za šolstvo so se nadaljevale aktivnosti dela posameznih javnih zavodov, dodatno so se izvajali projekti, izbrani na javnih razpisih. Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo še naprej izvaja posodabljanje visokošolskih programov in tudi Zavod RS za zaposlovanje beleži pozitivne premike.

Celoten pregled realizacije izvajanj glede na EPD 2004 - 2006 na ravni 2. prednostne naloge nam kaže spodnja tabela. Struktura alokacije razpoložljivih sredstev za posamezen ukrep kažejo pomen posameznega cilja, ki ga želimo doseči v programskem obdobju. (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006)

Tabela 4.5.1: Pregled realizacije izvajanja glede na EPD 2004 - 2006 na ravni 2. prednostne naloge

	Razpoložljiva sredstva 2004-2006		Razpisana sredstva**		Dodeljena sredstva**		Podpisane pogodbe ²		Izplačila iz proračuna RS ²		Posredovani zahtevki za povračilo na plačilni organ ³		Število sofinanciranih instrumentov/ projektov
	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	mio SIT	% ¹	
Ukrep 2.1	7.013	100	5.469	77,9	5.469	78	4.669	66,6	2.430	34,7	1.114	21,2	7*
Ukrep 2.2	2.338	100	2.199	94	1.419	60,7	1.876	80,2	355	15,2	172	9,8	6*
Ukrep 2.3	7.012	100	4.399	62,7	4.204	59,9	3.801	54,2	1.807	25,8	760	14,5	40
Ukrep 2.4	7.012	100	7.012	100	5.912	84,3	6.177	88	1.852	26,4	402	7,6	7*
Skupaj PN 2	23.375	100	19.079	81,6	17.004	77	16.523	71	6.444	27,6	2.448	14	60
SKUPAJ EPD	78.872	100	69.439	88,0	61.165	77,5	45.764	58,1	23.451	29,7	11.795	19,9	223

Vir: Resorna ministristva, SVLR (MFP 31.12.2005) v Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004-2006 (2006)

Opomba ¹ % glede na razpoložljiva sredstva

Opomba ² kumulativa v obdobju 1.1.2004 – 31.12.2005

Opomba ³ osnova za izračun deleža je samo EU del

* pri ukrepih 2.1, 2.2 in 2.4 v 2. PN zaradi nedvoumnosti uporabljamo termin instrument, saj je en od kazalnikov »št. projektov«. Zaradi narave instrumentov ESS, ki so agregacija z vidika »posameznika« - operacije, instrument predstavlja raven projekta. Vključena oseba ali pa »izvedbeni projekt« je s tega vidika raven podprojekta oz. operacije. »

Iz tabele je razvidno, da so razpoložljiva sredstva enakomerno porazdeljena po ukrepih (30%), razen ukrep 2.2 ima manjši delež, in sicer 10%. Na ravni prednostne naloge sta se izvajala dva instrumenta, in sicer javni razpis in program. Večina javnih razpisov je bila izvedena v sredini leta 2005, zato cilji do konca leta še niso doseženi, vendar pa je pri izvajanju celotne prednostne naloge viden očiten napredek, ki se je uresničeval v smeri zastavljenih ciljev.

Do konca leta 2005 je bilo na ravni prednostne naloge (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006: 56):

- razpisanih 19.079 mio SIT ali 81,6% razpoložljivih sredstev (leta 2004: 28,1%)
- dodeljenih s sklepi programskega sveta oz. s programi 17.004 mio SIT ali 77,0% razpoložljivih sredstev, opredeljenih z EPD (leta 2004: 21,7%)
- podpisanih pogodb za 16.523 mio SIT ali 71,0% razpoložljivih sredstev, opredeljenih z EPD (leta 2004: 12,6%)
- v kumulativi iz proračuna izplačanih v (SLO in EU del) 6.444 mio SIT ali 27,6% razpoložljivih sredstev, opredeljenih z EPD (leta 2004 8,8%)
- posredovanih zahtevkov za povračilo na plačilni organ: 2.448 mio SIT (EU del) ali 14,0% razpoložljivih sredstev, opredeljenih z EPD (leta 2004 ni bilo posredovanih zahtevkov na plačilni organ)

Najvišji odstotek dodeljenih sredstev in podpisanih pogodb je bil dosežen na ukrepu 2.4. Najpomembnejša aktivnost, ki se je izvajala v okviru navedenega ukrepa, je bila Sofinanciranje stroškov spodbujanja podjetništva, ki je prispevala tako k uresničitvi specifičnega cilja na ravni prednostne naloge, kot tudi k spodbujanju podjetništva z vidika ciljev na ravni EPD. Največ izplačil iz proračuna je bilo na ravni ukrepa 2.1 Razvoj in krepitev aktivnih politik trga dela, in sicer 34,7%, znotraj tega pa še posebej na podaktivnosti, namenjeni brezposelnim osebam brez poklicne izobrazbe in njihovemu vključevanju v programe formalnega izobraževanja. Napredek je bil dosežen tudi z vidika pospeševanja socialnega vključevanja, še posebej na področju pomoči pri zaposlovanju dolgotrajno brezposelnih žensk, kjer je bil zabeležen tudi največji, 30% delež vseh dodeljenih sredstev na ravni ukrepa 2.2. Cilj ustvarjanja sistemov in struktur za vseživljenjsko učenje se je uspešno uresničeval na ravni ukrepa 2.3, kar je razvidno iz visokega deleža realizacije izplačil iz proračuna RS, ki je bil skoraj 26% razpoložljivih sredstev na ravni ukrepa za programsko obdobje 2004 - 2006. (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006)

Če govorimo v absolutnih številkah, se je s pomočjo ESS v letu 2005 v programe usposabljanja in izobraževanja vključilo 6.800 brezposelnih oseb in 9.100 zaposlenih oseb. V programih spodbujanja podjetništva je dobilo pomoč okoli 1.240 oseb, 117 mladih je bilo vključenih v programe projektnega učenja, 390 jih je dobilo pomoč za zaposlitev v okviru netržnih zaposlitvenih programov, programov za pomoč za zaposlovanje dolgotrajno brezposelnih žensk, usposabljanje na delovnem mestu ter učnih delavnicah in učnih podjetjih za invalide, ter 36 za programe za starejše osebe v okviru ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. (Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta RS za programsko obdobje 2004 - 2006, 2006: 11)

Zgornji rezultati kažejo prve dosežke Slovenije po vključitvi v EU, s pomočjo katerih lahko sklepamo ali so zastavljeni cilji in usmeritve pravi. Kljub doseženim ciljem, ki nakazujejo da je zastavljena politika na tem področju prava in jo je potrebno v tej smeri tudi razvijati, pa se slovenski trg z vidika izobraževalnega sistema in s tem povezanega človeškega kapitala sooča z določenimi problemi.

Nizka raven funkcionalne pismenosti prebivalstva predstavlja za Slovenijo enega glavnih problemov, kjer 70% slovenskega prebivalstva po mednarodni raziskavi dosega 1. ali 2. stopnjo funkcionalne pismenosti, kar je po mnenju strokovnjakov nezadostno z vidika zaposljivosti, in udeležbe posameznikov v družbenih procesih (OECD v Izhodišča Ministrstva za šolstvo in šport k načrtu državnega razvojnega programa DRP 2007 - 2013: 2005)

Prav tako slabe rezultate kaže struktura prebivalstva znotraj srednje izobrazbe, kjer sicer presegamo cilj, da ima vsaj 80% odraslega prebivalstva srednješolsko izobrazbo, vendar ocene kažejo, da je med njimi več takih z 2 ali 3 letno poklicno šolo, premalo pa takih, ki imajo 4 letno izobrazbo. (Izobraževanje odraslih v Sloveniji – izziv Evrope: 2006)

V zadnjih letih je v Sloveniji zaznati večji delež odraslih s terciarno izobrazbo, vendar je to odraz večjega vključevanja mlajše generacije do 30 let. Še vedno pa ostaja delež diplomantov v starostni skupini nad 30 let nižji kot v državah članicah EU.

Infrastruktura in sistem izobraževanja in usposabljanja se ne odzivata dovolj hitro na potrebe gospodarstva, trga dela in posameznikov. To velja za razvoj programov, usposabljanje učiteljev in izvajalcev programov ter slabo vlaganje podjetij v izobraževanje zaposlenih

Med slabosti pa lahko štejmo tudi mnenja večine izobraževalce odraslih, ki menijo, da je njihovo poslanstvo zgolj pridobitev spričevala za posameznika in ne tudi učinkovito znanje za uporabo v praksi (to velja tudi za ostalo šolstvo), gospodarstvo pa razen kritik na ta račun še ne zna dobro artikulirati svojih potreb.

Da bi Slovenija odpravila naveden probleme mora v prvi vrsti poskrbeti za dvig pismenosti celotnega prebivalstva, zmanjšati regionalne razlike v količini in kakovosti zaloge kapitala izobrazbe prek povečanja obsega in pestrosti ponudbe izobraževanja odraslih, povečati odgovornost in motivacijo delodajalcev za izobraževanje in razvoj zaposlenih prek raznih mehanizmov (dolgoročni in srednjeročni plani izobraževanja zaposlenih, določiti izobraževalne cilje podjetja, organizirati svetovanje zaposlenim pri izobraževanju...), razviti svetovalne službe za izobraževanje odraslih v vsaki regiji, omogočiti pridobitev javno priznane izobrazbe po različnih poteh ter povečati obseg

javnih izdatkov za izobraževanje in obenem delno prerazporediti ta sredstva v korist odraslih.

Če vse skupaj strnemo, lahko rečemo, da je Slovenija na pravi poti za dosego zastavljenih ciljev in odpravo problemov v prvem programskem obdobju. Vse aktivnosti potekajo v skladu z načrti, tako naj bi bili učinki doseženi, to pa bo prineslo dolgoročno tudi pozitivne rezultate. O premikih v kakovosti znanja in zviševanju izobrazbene ravni pa v tem trenutku še ne moremo govoriti, saj je po mnenju strokovnjakov za vidne rezultate potrebno počakati celo desetletje.

5. VPLIV INFORMACIJSKO - KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE

Razvoj informacijsko – komunikacijske tehnologije (IKT) in uporaba njenih tehnologij prodira v vse sfere gospodarstva in družbe in predstavlja veliko priložnost za rast produktivnosti in povečanje kakovosti življenja posameznikov. Hiter razvoj IKT je korenito spremenil način poslovanja držav. Uvajati so se začeli novi poslovni modeli in načini poslovanj, značilni za informacijsko dobo. Do sprememb ni prišlo le na ravni podjetij, spremenili so se celotni trgi. V hitro spreminjajočem se globalnem svetu predstavlja uporaba IKT bistven prispevek za nacionalna gospodarstva in njihovo konkurenčnost.

Razlike v gospodarski učinkovitosti industrijskih držav se da v veliki meri pojasniti s stopnjo investiranja v IKT. Storitve IKT, znanje in spretnosti, mediji in vsebine so rastoči del gospodarstva in družbe, saj je četrtnina rasti BDP evropske unije in 40% rasti produktivnosti posledica IKT. (Stare 2005)

To je potrdil tudi Evropski svet spomladi 2005 in predstavil nov začetek lizbonske strategije. Označil je informacijsko in komunikacijsko tehnologijo kot močno gonilno silo rasti in zaposlovanja ter poudaril, da je bistvenega pomena izgradnja vseobsegajoče informacijske družbe, ki temelji na široki uporabi informacijskih in komunikacijskih tehnologij. (Sporočilo komisije svetu, Evropskemu parlamentu, ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij 2005)

Nove tehnologije in zgolj naložbe v IKT same po sebi ne prinašajo pozitivnega rezultata. Kot komplementarne dejavnike se izpostavlja organizacijske spremembe, inovativnost, čas, nacionalne posebnosti in, kot pomemben dejavnik, tudi strokovna znanja.

Da bi z novimi tehnologijami, ki jih uvajajo podjetja, lahko zadovoljivo poslovali, potrebujemo ustrezno usposobljene delavce. Različne študije kažejo, da je razširjenost IKT odvisna od razpoložljivosti človeškega kapitala in izpostavljajo kot eno ključnih ovir pri odločitvi za uvajanje IKT. Zato so naložbe IKT tesno povezane na eni stani z

nujno povečanimi izdatki za usposabljanje in izobraževanje zaposlenih ter na drugi strani z zmanjšanjem povpraševanja po nekvalificirani delovni sili.

Razvite države velik delež svojega denarja vlagajo v IKT, saj poleg znanja in izobraženosti prebivalstva, prispeva velik delež h konkurenčnosti in gospodarski moči države.

5.1 Naložbe in uporaba IKT v Sloveniji

Tako naložbe kot uporaba IKT, imajo pomembno vlogo v razvoju informacijske družbe. Oboje vpliva na povečanje dodane vrednosti v posamezni državi in na njeno gospodarsko rast. V osnovi gre za razlikovanje med posrednimi in neposrednimi vplivi IKT, ki se kažejo prek različnih makroekonomskih kategorij.

5.1.1 Naložbe v IKT

Razširjenost uporabe IKT po državah, panogah in podjetjih je odvisna predvsem od obsega in dinamike naložb v IKT. V Sloveniji je opaziti velik porast leta 1999, vendar pa v primerjavi z nekaterimi drugimi članicami EU ne kaže posebne nagnjenosti do pospeševanja naložb v IKT v zadnjih letih. Pri tem je potrebno poudariti, da velike naložbe v IKT še ne predstavljajo prednosti njenih učinkov za družbo in gospodarsko rast, pač pa so te odvisne predvsem od njene izkoriščenosti oziroma njene uporabe. (Stare 2005)

V Sloveniji delež naložb v IKT v zadnjih letih kaže, da naložbe v IKT niso prioriteta pri investiranju, saj se je v letih 2001 - 2004 delež naložb v IKT v BDP povečal s 5,4 na 6,2 odstotka (New Cronos, Information Society Statistics v Stare, 2005: 46). Rast naložb v IKT pa je posledica velikih vlaganj v storitvenih dejavnostih, katere so predstavljale leta 2003 po obsegu 80 odstotkov vseh naložb v IKT. Tudi industrija je povečevala svoj delež, vendar neprimerljivo s storitveno dejavnostjo. To kaže na povečanje vloge storitev v slovenskem gospodarstvu na eni strani in veliko intenzivnost uporabe informacij v storitvah na drugi strani, kar predstavlja velike možnosti uporabe IKT v prihodnosti.

Študije ocenjujejo, da se z naraščanjem naložb v IKT povečuje obseg IKT kapitala na zaposlenega, to pa povečuje produktivnost dela. Vendar same naložbe ne zadostujejo,

saj le učinkovita uporaba IKT prinaša koristi in posredno vpliva na rast in produktivnost celotnega gospodarstva. (Stare 2005: 48)

5.1.2 Uporaba IKT v Sloveniji

Da bi lahko uporabljali IKT, je najprej potrebno imeti dostop do nje. Kazalci, ki prikazujejo razširjenost in uporabo IKT so razpoložljivost telefonskih priključkov (fiksni in mobilni), računalnikov, uporaba interneta, širokopasovni dostop in uporaba e-poslovanja. V zadnjih letih kažejo kazalniki v Sloveniji premik v pozitivno smer.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (http://www.stat.si/doc/pub/Nekateri_kazalniki_IKT_rev1.pdf) se je uporaba interneta preko širokopasovnih povezav v letu 2006 povečala (21%) – leto poprej le 12%. S tem povezano se povečuje tudi uporaba interneta med posamezniki, ki se je iz leta 2004 na 2005 povzpela za 10 odstotnih točk in je predstavljala 47% celotne populacije. Odstotek se je v prvem četrtletju 2006 še povečal in sicer na 51%, s tem pa se je Slovenija izenačila s povprečjem EU.

Rezultati kažejo, da je Slovenija doživela znaten napredek in bila hitra pri prevzemanju novih tehnologij, vendar pri nekaterih drugih prvinah, kot npr. elektronsko poslovanje, še vedno zaostajamo. Razloge gre iskati v razmeroma visokih stroških (oprema, dostop do interneta), pomanjkanju vsebin v slovenskem jeziku ter nizkim deležem prebivalstva s terciarno izobrazbo in s tem povezano funkcionalno pismenostjo. (Stare 2005)

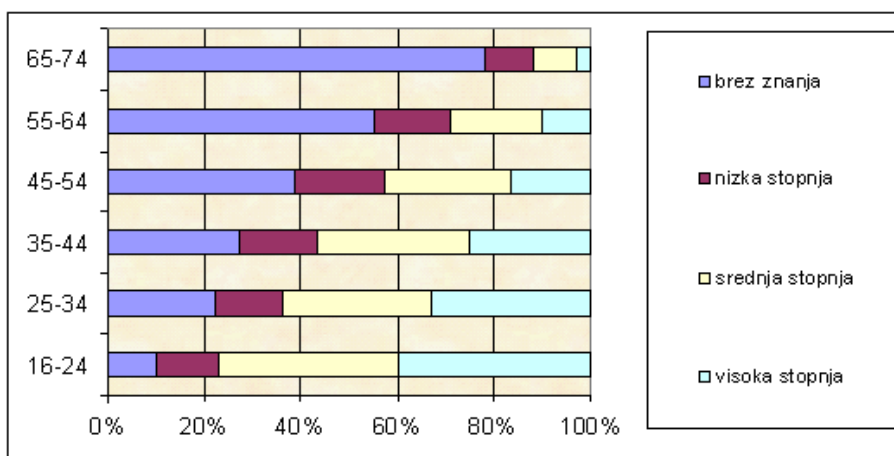
Eurostat je objavil rezultate raziskave o računalniški in spletni pismenosti Evropejcev, kjer je Slovenija pri večini indikatorjev malo pod ali nad povprečjem. Raziskava je zajela področja e-pismenosti, pogostost obiskovanja tečajev, veščine, znanja in način pridobitve teh znanj.

Višja kot je starostna skupina, večji so deleži ljudi, ki so brez znanja, deleži ljudi, ki imajo visoko stopnjo znanja pa se manjšajo. Tako lahko vidimo (graf 5.1.2.1), da ima v skupini ljudi s starostjo med 65 in 74 visoko stopnjo znanja 3 % ljudi, popolnoma brez znanja pa jih je 78 %. Skupno, oziroma v povprečju, se deleži gibljejo takole: visoko stopnjo ima 22 %, srednjo 26 %, nizko 15 %, brez znanja pa je 37 % ljudi. Podobno kot

pri starostnih skupinah se deleži spreminjajo pri stopnji izobrazbe. Višja kot je stopnja izobrazbe, večji je delež ljudi z visoko stopnjo znanja in obratno.

Slovenci v skupini ljudi, starih od 16 do 24 let krepko presegamo evropsko povprečje (40%), saj ima kar 67% ljudi iz te skupine visoko stopnjo računalniškega znanja. (<http://www.ris.org/index.php?fl=1&nt=9&p1=276&p2=285&p3=&id=287&m2w=Nov e%20raziskave&sid=409>)

Graf 5.1.2.1: Stopnja osnovnih računalniških znanj glede na starostne skupine – v %

Vir: <http://www.ris.org/index.php?fl=1&nt=9&p1=276&p2=285&p3=&id=287&m2w=Nove%20raziskave&sid=409>

V slovenskih šolah je z reformo šolskega sistema v letu 1980 računalništvo postalo obvezen predmet v srednjih šolah. Vsebina predmeta je prilagojena šolskemu programu, ponavadi pa vsebuje osnovna orodja in uporabo interneta. V letu 1994 se je pričel šestletni program izobraževanja t.i. Računalniško opismenjevanje, katerega namen je bil usposabljanje učiteljev, nakup strojne in programske opreme za šole in razvoj konceptov za popolno informatizacijo izobraževalnega sistema. »Glavni namen programa je dvigniti raven informatizacije v slovenskih šolah, usposobiti učitelje in učence za uporabo IKT, standardizirati pretok podatkov med šolami in drugimi ustanovami, poenotiti programsko opremo, ki se uporablja v šolah, opremiti šole s sodobno IKT ter omogočiti nadaljnji razvoj na področju uvedbe novih IKT v šole.« (Japelj 2000: 58)

Po podatkih mednarodne raziskave SITES o uporabi IKT v izobraževanju, so Slovenske šole sprejele modernejše prakse v učne načrte. Raziskava je pokazala visoke vrednosti kazalcev, kar pomeni da uresničujemo zastavljene cilje, ki so več kot polovica šol ki uporablja modernejše pedagoške prijeme. Pri vsaki inovaciji v izobraževanju igrajo

učitelji ključno vlogo. Če učitelji niso usposobljeni za uporabo novosti, je ta obsojena na propad, zato je v slovenskih šolah, predvsem osnovnih šolah, obvezno izpopolnjevanje in učenje učiteljev z IKT, saj ustrezno IKT znanje učiteljev predstavlja prednost pri uresničevanju IKT ciljev v šolah. (Japelj 2000)

Po podatkih raziskave SITES večina šol izkorišča možnosti računalniške opreme, njihova stališča za uporabo IKT so pozitivna, med probleme pa uvrščajo predvsem premalo časa učiteljev za pripravo računalniško podprtih učnih ur in sploh premalo časa za delo z računalniki ter majhna razpoložljivost programske opreme glede na prakse poučevanja.

Raziskave nakazujejo, da igrata znanje in usposobljenost ključno vlogo za absorpcijo IKT in njihovo učinkovito uporabo na vseh ravneh. Da bi to dosegli, potrebujemo delovno silo, ki je kakovostna, prilagodljiva in sposobna vseživljenjskega učenja. Velik prispevek k izobraževanju odraslih in k njegovi kakovosti ponuja e-izobraževanje, ki omogoča lažji dostop do izobraževanja, zmanjšuje stroške in izboljša ekonomičnost izobraževanja in zato predstavlja pomembno alternativo tradicionalnim oblikam izobraževanja.

5.2 E-izobraževanje odraslih v Sloveniji

Ime e-izobraževanje nima enotnega izraza, kar kaže na terminološko neenotnost, oziroma veliko raznolikost v uporabi strokovne terminologije na tem področju. To velja tako za Slovenijo, kot ostali svet. V poročilu ga. Zagnajster (Zagnajster 2006) je e-izobraževanje opredeljeno kot sodobna inačica študija na daljavo, kjer sta učitelj in udeleženec ločena drug od drugega in pri katerem se tako za podajanje vsebine, kot komuniciranje, uporablja internet.

E-izobraževanje danes predstavlja le dopolnilno dejavnost k tradicionalnemu izobraževanju ali ga v celoti nadomešča. Število organizacij, ki uveljavljajo e-izobraževanje narašča, zaradi prednosti ki jih ponuja e-izobraževanje. Sem štejemo večjo fleksibilnost časa, kraja, vsebino učenja, večjo dostopnost do izobraževanja in njenih ustreznih vsebin preko spleta na delovnem mestu ali doma. Po ocenah mnogih predstavlja tudi cenejšo obliko izobraževanja.

V razvitih državah se e-izobraževanje izrazito poudarja, zanj pa so namenjena velika sredstva. Rezultati teh vlaganj se kažejo že danes, saj e-izobraževanje povečuje obseg izobraževanja in znanja in s tem konkurenčnosti celotnega gospodarstva. V Sloveniji je e-izobraževanje zaslediti pozno, v začetku druge polovice devetdesetih let, zato moramo na tem področju pohiteti, če želimo ujeti korak z Evropo.

5.2.1 Ponudniki oz. izvajalci programov e-izobraževanja

Andragoški center Slovenije (ACS) je na podlagi Strokovnega sveta za izobraževanje odraslih pripravil pregled o tečajih in izobraževalnih programih v obliki sodobnega študija na daljavo, oz. e-izobraževanja v Sloveniji. Vanj so zajeti izvajalci, ki se sami odločajo za vpis v bazo podatkov in tisti, ki jih je ACS našel preko spletnih virov. Tako podatki ne zajemajo vseh institucij, ki se ukvarjajo z e-izobraževanjem, lahko pa nam dajo približno sliko stanja na tem področju pri nas.

Med ponudniki e-izobraževanja prevladujejo zasebne organizacije oz. zasebne šole (35,47%), sledijo jim ljudske univerze (19,35%). Okoli 10% ponudnikov je iz vrst javnih zavodov oziroma zavodov, med ostalimi vrstami institucij pa so le osamljeni primeri ponudnikov e-izobraževanja. Kot je značilno za tradicionalne oblike izobraževanja, tudi v e-izobraževanju najdemo največ ponudnikov v osrednjeslovenski regiji, sledita ji podravska in gorenjska, vendar pa so regionalne razlike manj pomembne, kot to velja za tradicionalen način izobraževanja, saj informacijska telekomunikacijska tehnologija omogoča, da sta udeleženec izobraževanja in učitelj geografsko ločena. (Zagmajster 2006)

Ponudnike programov e-izobraževanja glede na vrsto institucije nam kaže spodnja tabela.

Tabela 5.2.1.1: Ponudniki programov e-izobraževanja oz. izvajalci glede na vrsto ustanove

VRSTA USTANOVE	IZVAJALCI (Vir: Pregled)		IZVAJALCI (Vir: Splet)		IZVAJALCI SKUPAJ	
	Število	%	Število	%	Število	%
Javni zavod	2	9,09	1	11,11	3	9,68
Knjižnica-splošno izobraževalna	1	4,55	0	0,00	1	3,23
Ljudska univerza	6	27,27	0	0,00	6	19,35
Samostojni izobraževalni center v podjetju	1	4,55	1	11,11	2	6,45
Srednja šola	1	4,55	0	0,00	1	3,23
Višja strokovna šola	1	4,55	1	11,11	2	6,45
Zasebna organizacija, zasebna šola	7	31,81	4	44,45	11	35,47
Fakulteta, umetniška akademija	0	0,00	1	11,11	1	3,23
Zavod	3	13,63	0	0,00	3	9,68
Drugo ^o	0	0,00	1	11,11	1	3,23
SKUPAJ	22	100,00	9	100,00	31	100,00

Vir: Pregled študija na daljavo na področju izobraževanja odraslih v Sloveniji, Andragoški center Republike Slovenije, 2006

Med ponudniki vseh izobraževalnih programov za šolsko leto 2005/2006 (5.928), ki jih je ACS objavil v Pregledu, je njihovo število znašalo 5.928, od tega pa je le 1,86% vseh programov, ki ponujajo e-izobraževanje. Od vseh 110 ponujenih programov e-izobraževanja jih je 62 (56,36%) javno veljavnih, 48 (43,64%) pa nima javne veljave. (Zagmajster 2006)

Spodnja tabela nam kaže programe e-izobraževanja glede na vrsto programa. V ponudbi med programi e-izobraževanja prevladujejo programi splošnega neformalnega izobraževanja (79,09%), ki zavzemajo predvsem področje jezikovnega izobraževanja (nekaj več kot polovica teh je javno veljavnih). Sledijo jim programi za pridobitev izobrazbe (19,09%), najmanj pa je programov usposabljanja in izpopolnjevanja za delo (1,82%)¹. (Zagmajster 2006)

Tabela 5.2.1.2: Programi e-izobraževanja glede na vrsto programa

VRSTA PROGRAMA	PROGRAMI (Vir: Pregled)	
	Število	%
Programi usposabljanja in spopolnjevanja za delo	2	1,82
Javnoveljavni prog. specializacije	1	0,91
Programi za podjetništvo	1	0,91
Programi splošnega neformalnega izobraževanja	87	79,09
Programi neformal. sploš. izobr. s področja komunikacije	2	1,82
Programi neformal. sploš. izobr. s področja osebnostne rasti	1	0,91
Programi neformal. sploš. izobr. s področja umetnosti in kulture	1	0,91
Programi neformal. sploš. izobr. s področja vzgoje in izobraževanja	7	6,36
Programi računalniškega izobr., ki nimajo javne veljave	23	20,91
Programi jezikov. izobr., ki nimajo javne veljave	28	25,45
Javno veljavni prog. jezik. izobraževanja	25	22,73
Programi za pridobitev izobrazbe	21	19,09
Srednje strokov. izobraževanje	1	0,91
Visoko strokov. izobraževanje	6	5,45
Višje strokov. izobraževanje	14	12,73
SKUPAJ	110	100,00%

Vir: Pregled študija na daljavo na področju izobraževanja odraslih v Sloveniji, Andragoški center Republike Slovenije, 2006

¹V tabeli 5.2.1.2 so prikazani programi e-izobraževanja le po tistih vrstah programov, kjer obstaja vsaj en program določene vrste.

Zbrani podatki Pregleda, kažejo relativno skromno ponudbo programov e-izobraževanja (1,86% vseh programov in 6,8% vseh izvajalcev predstavljenih v Pregledu), kjer prevladujejo predvsem tržno naravnani programi, po katerih je veliko povpraševanje in sicer na področju tujih jezikov in računalništva. Ta podatek predstavlja izziv s katerim se mora Slovenija v prihodnosti spoprijeti. Država mora z ustrezno nacionalno politiko in ustreznim financiranjem spodbuditi razvoj e-izobraževanja, pri kateri so ji danes v

pomoč tudi Evropski strukturni skladi, ki načrtujejo razvoj programov e-izobraževanja in e-vsebin.

6. PRIMER DOBRE PRAKSE (SLOVENIJA IN ŠVEDSKA)

V tem poglavju predstavljam dva primera dobrih praks, za Slovenijo in Švedsko. Oba primera se izvajata v okviru Pobude EQUAL in sta financirana iz Evropskega socialnega sklada.

Na podlagi pripravljenega anketnega vprašalnika (glej prilogo) sem poizkušala pridobiti odgovore, ki se nanašajo na prednosti ESS v programskem obdobju 2000 - 2006 ter prednosti in ključne ovire, s katerimi se srečujejo projekti Evropskega socialnega sklada.

6.1 Primer dobre prakse v Sloveniji – »Znanje je moč«

Projekt »Znanje je moč« sofinancirata Evropska unija skozi ESS in Pobudo Equal ter Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Glavni cilj projekta je povečati delež udeležbe ciljnih skupin (brezposelni, nizko izobraženi zaposleni, ljudje z nizkimi dohodki, osipniki... širša javnost) v izobraževanju in usposabljanju ter povečati njihove zaposlitvene možnosti.

Razvojno partnerstvo bo skozi projekt preko medijev, ki so dostopni vsem prebivalcem Slovenije (radio, internet, časopis), informiralo in motiviralo za vseživljenjsko učenje vse ciljne skupine, tudi najbolj ranljive skupine na trgu dela: nizko izobražene zaposlene, ljudi z nizkimi dohodki, starejše aktivno prebivalstvo, invalide, mlade osipnike, dolgotrajno brezposelne, osebe s posebnimi potrebami.

Pričakovani rezultati:

- 100 radijskih oddaj,
- časopisne objave ter
- tedensko ažurirane spletne strani.

V projektu bo razvit in preizkušen model, ki bo združil vse glavne akterje in vse bistvene informacije na enem mestu – dostopnem za vse, predvsem najbolj ranljive skupine na trgu dela. Skozi informiranje, osveščanje in motiviranje bo imel projekt vpliv na ciljne skupine (večji interes in večji delež vključevanja v izobraževanje in usposabljanje ranljivih skupin, vključno z manj izobraženimi zaposlenimi, zaposlenimi

z niskimi prihodki, dolgotrajno brezposelnimi...), predvsem pa bo kot preizkušen model lahko uporabljen za uveljavitev in izvajanje tudi po zaključku sofinanciranja s strani pobude Equal, saj bo nadgradil obstoječe metode informiranja, motiviranja in svetovanja. Razvojno partnerstvo bo vseskozi upoštevalo smernice državne politike, hkrati pa skušalo vplivati na oblikovanje nadaljnje politike s področja izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja.

Vključeni partnerji lahko, ob predpostavki učinkovitosti modela, preko akcij razširjanja in informiranja pripomorejo k uveljavitvi modela, kot enega od ključnih elementov razvijanja kulture vseživljenjskega učenja in izobraževanja odraslih v Sloveniji.

(http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/si17_znanje_je_moc.pdf)

6.2 Primer dobre prakse na Švedskem – »Salt«

Švedsko razvojno partnerstvo »Salt« je namenjeno priznavanju alternativnih poti učenja in boja proti socialnemu izključevanju, ki ga občutijo številni mladi. Projekt želi doseči cilj, da tudi alternativne poti (neformalno izobraževanje) učenja postanejo formalno veljavne in s tem povečujejo zaposlitvene možnosti ciljnih skupin. (<http://www.equal-youthlinks.com/youthlinks/objectives/presentation>)

Ciljna skupina so mladi, ki prestopajo iz šolskega sistema na trg dela. Njihov prestop predstavlja velika tveganja, da izpadejo iz sistema in tako postanejo permanentno izključeni. Sem so vštetni vsi mladi, ki stopajo na trg dela, tako mladi s posebnimi potrebami, različne etnične skupine, z različnim socialnim statusom..., katerim status predstavlja dodatna oviro za vstop na trg dela. (<http://www.urkraft.se/>)

Njihova glavna cilja sta (<http://www.urkraft.se/>):

- svetovanje
- pridobivanje priznavanj za neformalne oblike učenja.

V zastavljenem projektu bo razvojno partnerstvo dosegalo cilje preko razvoja in vzpostavitve modela svetovanja ter preko uveljavljanja potrjevanja neformalno pridobljenih znanj. V projektu se bodo najprej usposobili strokovni delavci, ki bodo preko pridobljenih znanj motivirali in svetovali mladim za vstop na trg dela.

Vzpostavljen bo tudi sistem potrjevanja neformalnih znanj preko socialnih partnerjev.

(<http://www.urkraft.se/>)

Pričakovani rezultati:

- usposobljeni strokovni delavci
- vzpostavitev sistema priznavanja neformalnih znanj (se nanaša na regijo v kateri deluje projekt)
- širjenje na ostale regije

6.3 Prednosti in ovire projektov Evropskega socialnega sklada

Na podlagi pripravljenega anketnega vprašalnika, ki sta bila posredovana obema razvojnim partnerstvom, sem poizkušala pridobiti odgovor o ključnih ovirah, s katerimi se srečujejo projekti Evropskega socialnega sklada in raziskati prednosti Evropskega socialnega sklada.

Kot glavne prednosti ESS in spremembe, na področju vseživljenjskega učenja po vključitvi v EU navajajo:

- »Omogočanje novih rešitev na področju izobraževanja, zaposlovanja in socialnega vključevanja tudi za organizacije, ki niso vladne ter lažje informiranje, prenašanje znanj in izkušenj drugih držav.«
- »Prenos znanj in kreativno sodelovanje med državami.«
- »Projekti iščejo rešitve in spremembe na področju izobraževanja in zaposlovanja tako na individualni (mikro) kot tudi na sistemski (makro) ravni.«
- »Projekti se osredotočajo na mehke spretnosti-znanja, strateške spremembe menedžmenta, kreativnost itd. In ne samo na industrijo in tehnologijo.

Kot kaže anketa s projektantom »Salt«, lahko ključne ovire, s katerimi se srečujejo projekti Evropskega socialnega sklada, razdelimo v dve skupini, ovire, ki se dogajajo na državni ravni in ovire na ravni EU.

Ovire na državni ravni, kot jih navajajo:

- »Birokratske ovire.«
- »Nedosledna navodila za izvajanje.«
- Velike zamude pri izplačilih, kar predstavlja veliko nevarnost, da se izvajalci znajdejo v finančnih težavah in ne morejo kontinuirano izvajati projektnih aktivnosti.«

- »Pomanjkanje znanj in načrtov, kako in kaj izvajati med razvojnimi partnerstvi (projekti).«
- »Člani razvojnih partnerstev (projektov) nimajo dostopa do ljudi, ki so odgovorni za izvajanje ESS v državi.«
- »Preveč poudarka na kratkoročnih rezultatih projektov – pomanjkanje učinkovitih strategij izvajanja, ki bi zagotovile dolgotrajne učinke.«
- »Institucije, ki so odgovorne za ESS, niso pripravljene podpirati rezultatov Equal projektov in jih vpeljati v redne politike (to je verjetno največji problem).«

Ovire na EU ravni, kot jih navajajo:

- »Premalo truda, da bi države članice zbirale, analizirale in implementirale dobre prakse.«
- »Premalo sledenja projektom po njihovem zaključku (preverjanje dolgoročnih učinkov).«
- »Preveč sredstev in projektov s podobnimi cilji povzroča težave pri določanju dobrih rezultatov – ESS bi moral biti bolj fokusiran (osredotočen) na izbrane cilje.«

Kot je razvidno zgoraj, se projekti soočajo s težavami tako na ravni države, kot Evropske unije. Težave jim povzročajo tako birokracija, kot transnacionalno sodelovanje, vendar kljub vsem težavam iščejo nove rešitve, prenašajo izkušnje in s tem pridobivajo nova znanja, ki bodo koristila v prihodnosti in pripomogla k uresničitvam strategije Evropske unije.

Tudi zgoraj omenjena projekta sta dodaten kamenček k mozaiku. Projekt »Salt« omogoča v regiji, kjer se mladi soočajo s težavami, ko prvič vstopajo na trg dela, pomoč s sodelovanjem različnih delodajalcev na tem področju, ki učijo mlade za določene poklice (npr. viličar) in jih nato tudi zaposlujejo. Projekt »Znanje je moč« pa prinaša med ljudi informacije, ki jih širi skozi najbolj dostopne medije in tako prispeva k ozaveščenju in informiranju ljudi o pomembnosti izobraževanja.

Ker se oba projekta še izvajata, o njihovi uspešnosti na tem mestu ne morem govoriti, vendar lahko na podlagi informacij pridobljenih z dotičnimi osebami ter na podlagi njihovih prvih rezultatov sklepam, da sta uspešno zastavljena.

7. UGOTOVITVE NALOGE IN SKLEPNI RAZMISLEK

Neposreden cilj razvoja držav so predvsem hitrejša gospodarska rast in zaposlovanje. Za hitrejšo gospodarsko rast je potrebno konkurenčno in uspešno gospodarstvo z visoko in dobro usposobljeno delovno silo. Zato nacionalna gospodarstva velik pomen namenjajo vlaganju v človeške vire. Posebna pozornost je namenjena izobraževanju odraslih, ki predstavljajo zaradi evropskega trenda staranja prebivalstva, ključni dejavnik višanja ravni znanja družbe.

Za ta namen Evropska unija v okviru evropskega socialnega sklada ponuja denarno pomoč, s pomočjo katerega naj bi države članice dvignile izobrazbeno raven prebivalstva in s tem posledično prispevale k večji gospodarski rasti in boljši zaposljivosti.

Rezultati analize kažejo, da Evropski socialni sklad in projekti, ki se izvajajo s pomočjo teh sredstev spodbujajo vseživljenjsko učenje, kamor spada tudi izobraževanje odraslih. Cilj ustvarjanja sistemov in struktur za vseživljenjsko učenje se je uspešno uresničeval na ravni ukrepa 2.3, kar je razvidno iz visokega deleža realizacije izplačil iz proračuna RS, ki je bil skoraj 26% razpoložljivih sredstev na ravni ukrepa za programsko obdobje 2004 - 2006. Dokončna ocena v tem trenutku še ni povsem mogoča, ker se programsko obdobje še ni zaključilo in še ni podanih končnih ocen. Vendar pa je na podlagi analize dosežkov mogoče ugotoviti, da so usmeritve, ki so bile načrtane v preteklem obdobju pokazale prve pozitivne rezultate in da bi jih kazalo še naprej razvijati. Na to nakazujeta tudi primera projektov »Znanje je moč« in »Salt«.

Delno lahko potrdim tudi svojo drugo tezo. Evropski socialni sklad prispeva k povečanju vključevanja odraslih v izobraževanje. To nam prikazuje analiza celotne druge prednostne naloge. Ukrep 2.3, ki je omenjen že zgoraj, kaže pozitivne rezultate. V ostale aktivnosti oziroma ukrepe 2.1, 2.2 in 2.4 je bilo v letu 2005 na novo vključenih 17.792 oseb, kar je sam po sebi zgovoren podatek.

Na zastavljeno trditev, da Evropski socialni sklad dviguje konkurenčnost gospodarstva in povečuje zaposlovanje, žal ne morem odgovoriti, ker uradnega podatka ni na voljo. Slovenija komaj dve leti prejema finančno pomoč Evropske skupnosti, kar pa je

prekratko obdobje, da bi pokazalo učinke na gospodarstvo. Ti rezultati se bodo odražali šele v daljšem časovnem obdobju.

Izobrazba posameznika torej ni sama sebi namen, ampak je v funkciji aktivnega vključevanja v družbeno življenje, slednje pa se danes meri predvsem z zmožnostjo aktivne vključitve na trg dela. Aktivno vključevanje na trg dela predstavlja večjo konkurenčno možnost države in njene blaginje. Zato morajo politike usmerjene v izobraževanje iskati načine, ki spodbujajo prebivalstvo k izobraževanju. Ponuditi jim morajo dostopnost do izobraževanja, nuditi informacije, denarno pomoč in ostale motivacijske dejavnike, ki pritegnejo ljudi k izobraževanju. Tega se zaveda tudi Slovenija, kar se odraža v hitrejši rasti izobraževalnih ustanov, vse večji izbiri programov in ponudnikov izobraževanja ter vse bolj intenzivnem posredovanju informacij preko medijev. Temeljna usmeritev razvoja izobraževanja odraslih v Republik Sloveniji je torej, da v socialno partnerskem odnosu spodbudi in omogoči čim večjemu številu prebivalcev vključevanje v vseživljenjsko učenje in s tem omogoči konkurenčnost in blaginjo države, odraslim osebnostim pa tudi njihovo profesionalno rast.

8. SENZNAM LITERATURE IN VIROV

8.1 Literatura

1. *A new partnership for cohesion. Convergence, competitiveness, cooperation* (2004): Third report on economic and social cohesion. Luxembourg: Office for official Publications of the European Communities 2004.
2. Bevc, Milena; Mohorčič Špolar, Vida; Beltram Peter; Radovan, Marko; Brenk, Erika; Kodelja-Starin, Jerina (2001): *Znanje in izobraževanje v Sloveniji v luči priključitve EU*. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja
3. Brenk, Erika (2005): *Izobraževanje odraslih v Sloveniji izvajalci in programi 2004/2005*. Poročilo in analiza. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
4. Drogenik, Olga (1991): *Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje. Izobraževanje odraslih. Strokovne podlage*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
5. *Education Policy Analysis* (2004): Secretary-General of the OECD: OECD Publishing.
6. *Employment in Europe 2005 – Recent Trends and Prospects 2005*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2005.
7. *European Social Fund in action 2000 - 2006. Success Stories 2005*. European Commission. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities. February 2005.
8. *Evropski socialni sklad 2000*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
9. Ferjan, Marko (1999): *Organizacija izobraževanja*. Skripta. Kranj: Založba Moderna organizacija v okviru FOV, 22-35.
10. Gaber, Slavko; Drogenik, Olga; Golob, Ana; Kovač, Zdenka; Melavec, Sabina, Mohorčič Špolar, Vida; Vrečko, Darinka; Zgonec, Boštjan (2000): *Pristopna strategija Republike Slovenije na področju razvoja človeških virov*. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport.
11. *Izhodišča ministrstva za šolstvo in šport k načrtu državnega razvojnega programa DRP 2007 – 2013* (2005): Interno delovno gradivo. Ljubljana: Republika Slovenija Ministrstvo za šolstvo in šport, 1-14.
12. *Izobraževanje odraslih v Sloveniji – izziv Evrope* (2006): Strokovni posvet. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport.

13. Japelj, Barbara in Čuček, Mojca (2000): *Druga mednarodna raziskava uporabe informacijskih in komunikacijskih tehnologij v izobraževanju*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
14. Jelenc, Sabina (1996): *ABC izobraževanje odraslih*. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije, 67-82.
15. Jelenc, Zoran (2000): *Strategija in koncepcija izobraževanja odraslih v Sloveniji*. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije, 74-94.
16. Jerina, Andreja (2004): *Enotni programski dokument 2004 - 2006* Ljubljana: Služba Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj.
17. Karlo, Damjana (2004): *Trg dela in Evropski socialni sklad v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
18. *Key Data on Education in Europe 2005* 2005. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2005.
19. Krajnc, Ana (1979): *Metode izobraževanja odraslih*. Andragoška didaktika. Ljubljana: Delavska enotnost (TOZD v ČGP Delo), 101-221.
20. Krek, Janez (1997): *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
21. Klužar, Franci (2005): Strukturni skladi. V Wostner, Peter (ur.): *Kako do denarja EU*. Ljubljana: GV založba, 42-57.
22. Kušer, Nika (2005): Pobuda skupnosti Equal. V Wostner, Peter (ur.): *Kako do denarja EU*. Ljubljana: GV založba, 109-115.
23. *Kvartalno poročilo 2005* (2005): Interno gradivo. Ljubljana: Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko.
24. *Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije za programsko obdobje 2004 - 2006* (2006): Republika Slovenije (junij 2006), 55-71.
25. *More and better jobs for all. The European Employment Strategy* 2004. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2004.
26. *Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013* (2006): Delovno gradivo! Ljubljana: Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko.
27. *Predlog izvajanja (izvedbene strukture) 2. prednostne naloge Enotnega programskega dokumenta 2004 - 2006 »Znanje, razvoj človeških virov in*

- zaposlovanje*» (2004): Področje trga dela, zaposlovanja in izobraževanja. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
28. *Promoting Adult Learning* (2005): Secretary-General of the OECD: OECD Publishing.
29. Rojec, Matija (2004): *Enotni programski dokument za začetnike 2004 - 2006*. Ljubljana: Služba vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj, 37-46.
30. *Sporočilo komisije svetu, Evropskemu parlamentu, ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij. »i2010-Evropska informacijska družba za rast in zaposlovanje«* (2006): Bruselj, 1.6.2006
31. Stare Metka, Bučar Maja (2005) *Učinki informacijsko-komunikacijskih tehnologij*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede za založbo Hermina Kranjc, 41-179.
32. *The european social Fund 2000 - 2006: investing in people 2004*. Luxembourg: Office for official Publications of the European Communities.

8.2 Viri:

1. *Evropski socialni sklad* (2005): Rezultati izvajanja. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. Dostopno na:
<http://www.ess.gov.si/slo/ESS/RezultatiIzvajanja/RezultatiIzvajanja.htm> (11. december 2006)
2. *Evropski socialni sklad*. Ministrstvo za družino, delo in socialne zadeve. Dostopno na:
http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/esf_zlozenka.pdf (8. december 2006)
3. Kušar, Matjaž (2005): *Moja sošeska. Znanje je moč*. Delavnica PPS EQUAL. Dostopno na:
http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/si17_znanje_je_moc.pdf (13. november 2006)
4. *Letno poročilo 2005 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije za programsko obdobje 2004 - 2006* 2006. Dostopno na:
http://www.gov.si/euskлади/skladi/1raz_6.html (10. september 2006)
5. *Nacionalni akcijski program zaposlovanja* 2004. Ljubljana 2004. Dostopno na:
http://ec.europa.eu/employment_social/employment_strategy/nap_2004/nap2004sl_sl.pdf (16. maj 2006)
6. *Nekateri kazalniki IKT za podporo strategiji i2010* 2006. SURS. Dostopno na:
http://www.stat.si/doc/pub/Nekateri_kazalniki_IKT_rev1.pdf (16. oktober 2006)
7. *Računalniška pismenost Evropejcev – mladi Slovenci dobro izobraženi* 2006. RIS. Dostopno na:
<http://www.ris.org/index.php?fl=1&nt=9&p1=276&p2=285&p3=&id=287&m2w=Nove%20Oraziskave&sid=409> (30. november 2006)
8. *The Information Network on Education in Europe, Sistem vzgoje in izobraževanja v republiki Sloveniji* 2000/2001. Dostopno na:
<http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?country=SI&language=VO> (15. maj 2006)
9. *Ukraft service AB co-ordinates the Swedish Salt* (2006): The leading partner. Dostopno na: <http://www.urkraft.se/> (10. november 2006)
10. *Youthlinks as a framework to reach European youth* (2006): The project is co-funded by the European Union, European Social Fund-Equal Initiative. Dostopno

na: <http://www.equal-youthlinks.com/youthlinks/objectives/presentation> (4. december 2006)

11. Zigmajster, Margarita (2006): *Pregled študija na daljavo na področju izobraževanja odraslih v Sloveniji*. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije. Dostopno na:
<http://www.ris.org/uploadi/editor/1157473788pp.pdf> (30. december 2006)

9. PRILOGI

9.1 Anketni vprašalnik A

VPRAŠALNIK O PREDNOSTIH IN KLJUČNIH OVIRAH PRI IZVAJANJU PROJEKTOV EVROPSKEGA SOCIALNEGA SKLADA

PODATKI O OSEBI, KI ODGOVARJA NA VPRAŠALNIK

1. Ime in priimek osebe, ki odgovarja na vprašalnik

Matjaž KUŠAR

2. Institucija

Emines d.o.o.

3. Funkcija osebe, ki odgovarja na vprašalnik

direktor

4. Vloga institucije pri izvajanju projekta ESS (prosim, na kratko opišite projekt, v katerega ste vključeni)

Emines d.o.o. je koordinator projekta (razvojnega partnerstva) »Znanje je moč«, ki se izvaja v okviru pobude Equal. Namen projekta je informirati, motivirati in svetovati ciljnim skupinam (brezposelni, nizko izobraženi zaposleni, ljudje z nizkimi dohodki, osipniki... širša javnost)

Skozi projekt smo vzpostavili tedensko pol-urno radijsko oddajo na Radiu Slovenija, Valu 202, v kateri se izpostavlja pomen vseživljenjskega učenja. Poslušalcem (v povprečju jih je 70.000) se na prijeten način posredujejo informacije s področja izobraževanja in zaposlovanja ter informacije o možnosti in priložnosti, ki jih omogočajo različne institucije. S predstavitvijo dobrih zgledov se preko oddaje ciljne skupine motivira za vključevanje v vseživljenjsko učenje in aktivno participacijo na trgu dela. Sogovorniki – strokovnjaki s posameznih področij med oddajo nudijo praktične nasvete, kako do posamezne dobrine. Posebna pozornost je namenjena delodajalcem, saj želi razvojno partnerstvo prebuditi osveščenost med to ciljno skupino o ključnem pomenu vseživljenjskega učenja vseh zaposlenih. Med radijsko oddajo pa potekajo tudi predstavitve drugih razvojnih partnerstev in njihovih rezultatov, ter predstavitve transnacionalnih partnerstev in dobrih praks s področja izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja.

Hkrati se razvija internetni portal z zbranimi informacijami ter prispevki za objave v tiskanih medijih.

Razvojno partnerstvo je vključeno tudi v 3 transnacionalna partnerstva, skozi katera delimo izkušnje in znanja z organizacijami iz šestih držav, članic EU.

IZVAJANJE PROJEKTOV EVROPSKEGA SOCIALNEGA SKLADA

1. Katere so glavne spremembe na področju vseživljenjskega učenja, nastale zaradi Evropskega socialnega sklada (obdobje 2004 - 2006)?

- omogočanje razvoja novih rešitev s področja izobraževanja, zaposlovanja in socialnega vključevanja tudi za organizacije, ki niso vladne

2. Ali izvajanje poteka v skladu z načrti?

Ne povsem.

Če ne...

2. a Kakšna so odstopanja?

2. b Kje so vzroki odstopanj?

Celotno razvojno partnerstvo je v manjšem časovnem zaostanku, saj so se projekti začeli izvajati šele po potrditvi s strani naročnika (MDDSZ).

Transnacionalno sodelovanje je zahtevnejše kot smo pričakovali, in kot nam omogoča proračun projekta. Razlogi za to so v naši neizkušenosti pri komuniciranju s partnerji – naloge in skupne smo zapisali v transnacionalnih pogodbah, vendar pa se sedaj od nas pričakujejo precej višji rezultati od zapisanih. Ker je uspeh celotnega transnacionalnega sodelovanja so-odvisen tudi od naših prispevkov, večino aktivnosti v okviru transnacionalnega sodelovanja opravljamo prostovoljno, saj za nje nimamo razpoložljivih sredstev.

3. Ali bodo predvideni rezultati doseženi v predvidenem obsegu in času?

Da.

Če ne...

3. a Kakšna so odstopanja?

3. b Kje so vzroki odstopanj?

4. Katere so glavne prednosti Evropskega socialnega sklada?

- omogočanje razvoja novih rešitev s področja izobraževanja, zaposlovanja in socialnega vključevanja tudi za organizacije, ki niso vladne

- prenos znanj in izkušenj drugih držav

5. Katere so ključne ovire, s katerimi se srečujejo projekti Evropskega socialnega sklada?

- birokratske ovire
- nedosledna navodila za izvajanje
- velike zamude pri izplačilih (plačila potekajo na podlagi že izvedenih in plačanih aktivnosti, kar pomeni, da moramo izvajalci projekte aktivnosti financirati in nato na povračilo stroškov čakati

tudi nad 160 dni), kar predstavlja veliko nevarnost, da se izvajalci znajdejo v finančnih težav in ne morejo kontinuirano izvajati projektnih aktivnosti

9.2 Anketni vprašalnik B

QUESTIONNAIRE ABOUT ADVANTAGES AND KEY OBSTACLES IN EUROPEAN SOCIAL FUND PROJECTS

PERSONAL DATA ABOUT THE PERSON ANSWERING THE QUESTIONNAIRE

1. Name and Surname

Ulf Hägglund

2. Institution

European Minds

3. Function within the institution

CEO/Director

4. Role of the institution in ESF implementation (please describe in few words the project, you're participating in)

Evaluator, coordinator (*ocenjevalec, koordinator*)

<http://www.equal-youthlinks.com/youthlinks/sweden/projects/list>

IMPLEMENTATION OF THE ESF PROJECTS

1. What are the main changes in the field of lifelong learning that was the result of ESF (2000 - 2006)?

2. Is the implementation of your ESF project in line with the plans?

Yes (*Da*)

If not...

2. a What are the changes?

2. b Why did changes happen?

3. Will the expected results be achieved? In expected scope and time?

Yes, according to the necessary revision of objectives and results due to budgetary cut downs
(Da, vendar v skladu s spremembami ciljev in predvidenih rezultatov, do katerih je prišlo zaradi znižanja proračuna projekta.)

If not...

3. a What are the changes?

3. b Why did changes happen?

4. What are the main advantages of the ESF?

1. Promotes attempts (projects) aiming at social innovations and necessary changes both on individual (micro) and system (macro/meso) levels.
2. Promotes transnational learning and collaborative and creative partnerships
3. Focus on soft skills – knowledge, foresight, change (strategic) management, creativity etc – not only on technology and industry

(1. Projekti skušajo razviti inovativne rešitve in spremembe na področju izobraževanja in zaposlovanja tako na individualni (mikro) ravni kot tudi na sistemski (makro) ravni.)

(2. Pospešujejo transnacionalno učenje in kreativno sodelovanje med socialnimi partnerji.)

(3. Osredotočajo se na mehke spretnosti-znanja, predvidevanja, strateške spremembe menedžmenta, kreativnost itd. – ne samo na tehnologijo in industrijo.)

5. What are the key obstacles within the implementation of the ESF co-funded projects?

On a national level (Sweden):

- lack of knowledge and plans among DP's regarding how and what to implement
- DP members not having access to "implementation levels and channels" (management/decision making levels etc)
- Too much focus on short term results in DP's – no sufficient implementation strategy for long term sustainability (no planning for a success in the long run)
- ESF responsible org's on a national level not preparing to support, develop and implement results in their own systems and structures (this is maybe the biggest problem of them all....)

Na državni ravni (Švedska):

- pomanjkanje znanj in načrtov, kako in kaj izvajati med razvojnimi partnerstvi (projekti)
- člani razvojnih partnerstev (projektov) nimajo dostopa do ljudi, ki so odgovorni za izvajanje ESS v državi

- *preveč poudarka na kratkoročnih rezultatih projektov – pomanjkanje učinkovitih strategij izvajanja, ki bi zagotovile dolgotrajne učinke*
- *institucije, ki so odgovorne za ESS, niso pripravljene podpirati rezultatov Equal projektov in jih vpeljati v redne politike (to je verjetno največji problem)*

On EU level:

- not enough effort towards MS to collect, analyse and implement best practice – and to follow up the process. Speeding up the process using incentives, “carrots”...or vice versa, by using “sticks” could be one idea.
- The huge amount of funds and projects with similar and overlapping objectives makes scanning for good results almost impossible – there must be a better way to make use of the EU money....getting a more clear focus.

Na ravni EU:

- *premalo truda, da bi države članice zbirale, analizirale in implementirale dobre prakse*
- *premalo sledenja projektom po njihovem zaključku (preverjanje dolgoročnih učinkov)*
- *preveč sredstev in projektov s podobnimi cilji povzroča težave pri določanju dobrih rezultatov – ESS bi moral biti bolj fokusiran (osredotočen) na izbrane cilje.*